

Appendix B. Intervjuer

Innehåll

Pauline Palmcrantz, Föreningen Sveriges Fäbodbrukare	2
Torbjörn Lövbom, Svenska Jägareförbundet	10
Anders Wetterin, Lantbrukarnas Riksförbund	18
Mikael Karlsson, Naturskyddsföreningen.....	28
Hans Hedlund, Sveriges Kommuner och Landsting.....	38
Solveig Larsson, Jägarnas Riksförbund	45
Mats Forslund och Peter Westman, WWF	54

*Intervjuerna syftade i första hand till att vara internt arbetsmaterial, därför är enbart de intervjuer publicerade för vilka ett formellt godkännande i efterhand givits av respondenten.

Pauline Palmcrantz, Föreningen Sveriges Fäbodbrukare

Fråga 1. Allmänt

- a. **På vilket sätt är du involverad i Föreningen Sveriges Fäbodbrukare (FSF)?**
- b. **Hur länge har du varit aktiv inom FSF?**

Pauline Palmcrantz, FSFs ordförande, FSF bildades 2004. Blev styrelseledamot 2007 och ordförande 2009. Adjungerad till VK, inte föreningens expert. FSF kommer byta expert i kommittén eftersom den tidigare inte längre har möjlighet att medverka i kommittén.

Vi är en liten intresseorganisation för de brukare som finns kvar i Sverige, vilket är ungefär 200 st. Av dessa är det ca 50 stycken som är medlemmar i riksföreningen, FSF. Vi är ju uppenbart en liten organisation. Varför ska man då ta hänsyn till oss? Jo, bland annat finns det en konvention om biologisk mångfald, som Sverige skrev på 1992, där det står att vi ska ta hänsyn till lokalsamhällen med traditionell kunskap så de kan leva vidare. Vi har länge försökt lyfta att det är viktigt att även ta hänsyn till kulturyttringar i en socioekonomisk analys och nu får vi en analys genomförd där även kulturyttringar skall vägas in, något som fäbodbruket står för. Det borde varit gjort redan 2001, innan man tog riksdagsbeslutet om sammanhållen rovdjurspolitik.

Fråga 2. Generellt – vad tycker du om dagens förekomst av rovdjur i Sverige?

- a. **Tillfredsställande/inte tillfredsställande?**
- b. **Sverige behöver fler/färre rovdjur eller det är bra som det är?**
- c. **Viktiga likheter/skillnader gällande ovanstående (a och b) beroende på vilket rovdjur som avses.**
 - i. **Björn?**
 - ii. **Järv?**
 - iii. **Lodjur?**
 - iv. **Varg?**

Antalet är inte tillfredsställande, men heller inte det väsentliga. Vi behöver en förvaltning som klarar av att hantera problematiken för berörda grupper. Det är i praktiken det totala rovdjurstrycket som spelar roll för oss och vi kan inte spalta upp djuren i de olika arterna. Vilket djur som blir ett problemdjur i de olika områdena det varierar ju. Det kan vara en björn som är problemet men oftast inte. Vi har lärt oss att leva med björnen, eftersom den är mer förutsägbar. Men när det gäller vargen är nästan varje individ en problemindivid, eftersom det råkar vara vargens beteendemönster. Lever man nära varg så har man med största sannolikhet också ett problemdjur.

Jag är djurhållare, först och främst. Jag ska försvara och vakta mina djur och se till att de kan utnyttja betesresursen. Men jag måste svara att nivån i dagsläget inte är tillfredsställande, men det måste ju samtliga organisationer i Vargkommittén tycka. Gällande björn är det vissa individer som oroar respektive angriper. I vissa områden har get/fårproduktion upphört. Järv är sällan störande i nuvarande utbredningsområde, eftersom den finns främst i renbetesområden, och där finns inte så många fäbodar. Järv finns alltmer även där varg finns och då har järven tillgång till rester av vargens måltider. Men den dag det blir konkurrens mellan vargflockar och andra rovdjur då kanske järven blir ett problem. Lon är i vissa områden störande och angriper främst får. I vissa områden har fårhållning upphört. När det gäller vargen är det så att de flesta individer oroar, stör och angriper periodvis mer eller mindre.

Vi kommer nu att ställa frågor gällande olika scenarier för förekomsten av björn, järv, lo och varg i Sverige. Du ska i din roll som företrädare för FSF ta ställning till om och hur er organisation skulle påverkas av scenario 1 (innebär fler av de respektive djuren än vad som finns idag och scenario 2 (innebär färre av de respektive djuren än vad som finns idag). När du funderar över vilka positiva (nyttor) och negativa (kostnader) konsekvenser som dessa scenarier kan tänkas medföra är det meningen att du ska jämföra med dagens situation, det så kallade jämförelsealternativet.

Scenarierna (ökning/minskning) och jämförelsealternativet (dagens situation) baseras på fakta hämtat från ett delbetänkande i Rovdjursutredningen, Rovdjurens bevarandestatus (SOU 2011:37). Notera dock att scenarierna är *hypotetiska förändringar* konstruerade i syfte att kunna kartlägga vilka kostnader och nyttor som kan tänkas uppstå givet en (trovärdig) ökning eller minskning av respektive rovdjurs populationsstorlek. Specifikt vilka metoder som skulle behövas för att få till stånd den illustrerade ökningen/minskningen för respektive rovdjur (och vilka kostnader och nyttor metoderna i sig själva innebär) är inte fokus för intervjun.

Fråga 3. Det är endast av intresse att kartlägga kostnader och nyttor för de rovdjur som kan tänkas påverka er organisation. Därför ber vi dig anta en ökning/minskning gällande antalet rovdjur (björn, järv, lo och/eller varg) i Sverige. Vilket rovdjurs ökning/minskning förväntas skapa kostnader och/eller nyttor för den organisation som ni företräder?

Vi kan behandla samtliga rovdjur. Järven är viktig att ta upp eftersom den kommer finnas med i kölvattnet av vargen. Varg och björn är de huvudsakliga problemen idag, men lo har varit ett problem under en längre tid, i vissa områden. Där det varit en längre lodjursetablering har man kanske slutat med får och lammproduktion. Djurhållarna har anpassat sig efter läget. Järven är ganska ny i fåbodområdet.

Det finns stora regionala skillnader för hur fåbod påverkas. Vi har inte per automatik problem med att det finns 3000 björnar, utan problemet uppstår i effekt med övriga rovdjur. Då kan de 3000 björnar som vi lyckats leva med de senaste åren, också bli problemindivider, som följd av det totala rovdjurstrycket. Men björnar är lättare för oss att förutse hur de betar sig och vi har lättare att få skydds jakt på björn när vi begär det. Vi har lättare att få förståelse och stöd att det är fara för mänsklig verksamhet när vi kallar in polis. Det finns ofta inga andra lämpliga åtgärder mot björn: har björnen blivit en slagbjörn (ett djur som tar tamdjur) så är den det. Det har samhället lärt sig så därför tar man bort en slagbjörn. Får vi problem på varg har vi inte samma typ av statistik att åberopa. Det medverkar också till att vi sällan varken får stöd av polis eller skydds jakt.

De brister i förvaltningen som finns idag medför att fåbodbruket succesivt skulle avvecklas. Grunden till att man går ut i skogen med djuren, till en fåbod, är att ha mjölkproducerande djur fritt gående på skogs- och fjällbete. Den finns kvar i det norska systemet. Det första vi slutar med är att producera mjölk. Får vi rovdjurs störningar inträffar sekundära skador, då kan vi inte producera mjölk. Då lägger man om verksamheten till dikor och man slutar med får och getter, eftersom de mindre djuren är de första som stryker med. D.v.s. man lägger om driften. Hit kan man eventuellt ta sig idag med någorlunda ekonomi idag. Sedan minskar man mängden djur. Man kan också öka arbetsinsatsen genom vallning, och att ta in dem på natten eller ha de i nattfälla. Sedan slutar man betäcka och inseminera för att dräktiga djur påverkas. Nästa steg är att kliva av och avveckla verksamheten och omskola sig. Det är då ett intrång på kulturen och brukandet och en begräsning för fastighetsägandet som man hittills haft svårt att få ersättning för.

Det finns inget positivt för oss gällande antalet björnar eller andra rovdjur om det inte går att få till en fungerande förvaltning med fungerande, förebyggande åtgärder och där vi får full ersättning för de skador som drabbar oss. Då kanske vi börjar komma in i den företagsform där vi kan se att vi kan fortsätta leva vidare med en rovdjurspopulation. Men så länge förvaltningen inte fungerar kan vi som företagare inte leva vidare. Den utveckling vi har idag innebär tyvärr att vi successivt avvecklas. Kanske att vissa av oss skulle kunna tänka sig att syssla med annan företagsamhet på fåboden, men utan djur.

Positiv konsekvens handlar inte om antal – det handlar om att förvaltningen fungerar.

[Respondenten gav ett samlat svar på fråga 4.1-4.4]

Fråga 4.1: BJÖRN

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: I dagsläget (enligt de senaste beräkningarna av antalet björnar i Sverige från 2008) finns det ca 3 300 individer (2 968–3 667).

SCENARIO 1 – OFÖRÄNDRAT ANTAL BJÖRNAR JÄMFÖRT MED IDAG

Scenario 1 [*oförändrat antal björnar*] = Eftersom Rovdjursutredningen gör bedömningen att den skandinaviska björnpopulationen bör bestå av minst 2 000 björnar för att på lång sikt vara livskraftig, innebär ökningsscenarioet att dagens nivåer behålls. Scenarioet innebär därmed att antalet björnar förblir oförändrat de kommande 5 åren.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal björnar jämfört med idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal björnar jämfört med idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

SCENARIO 2 – FÄRRE BJÖRNAR ÄN IDAG

Scenario 2 [*minskning av antalet björnar*] = Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet björnar minskar med ca 50 procent så att det om 5 år finns 1 800 björnar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för björn i Sverige (för den svenska delen av den skandinaviska björnpopulationen).

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre björnar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre björnar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Fråga 4.2: JÄRV

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: I dagsläget finns ca 650 järvar i Sverige.

SCENARIO 1 – FLER JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet järvar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar ökar med ca 30 procent så att det om 5 år finns 850 järvar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för järv i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

SCENARIO 2 – FÄRRE JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet järvar]: Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar minskar med ca 40 procent så att det om 5 år finns 400 järvar i Sverige. Detta antal motsvarar de etappmål som riksdagen antog för järv 2001.

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Fråga 4.3: LODJUR

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer.

SCENARIO 1 – FLER LODJUR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet lodjur]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet lodjur ökar med 20 procent så att det om 5 år finns 1800 lodjur i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?

- d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med fler lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

SCENARIO 2 – FÄRRE LODJUR ÄN IDAG

Scenario 2 [*minskning av antalet lodjur*]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet lodjur minskar med ca 20 procent så att det om 5 år finns 1 200 lodjur i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för lo i Sverige.

1. Vilka negativa konsekvenser uppskattar du att en situation med färre lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med färre lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Fråga 4.4: VARG

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: Dagens bestånd av vargar uppskattas från vetenskapligt håll till mellan 252 och 291 individer (för vidare beräkningar används mittpunkten på intervallet, dvs. 271 individer).

SCENARIO 1 – FLER VARGAR ÄN IDAG

Scenario 1 [*ökning av antalet vargar*]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet vargar ökar med ca 80 procent så att det inom 5 år finns 450 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige.

1. Vilka negativa konsekvenser uppskattar du att en situation med fler vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med fler vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?

- d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

SCENARIO 2 – FÄRRE VARGAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet vargar]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet vargar minskar med ca 60 procent så att det inom 5 år finns 100 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningen det antal vargar som fanns i Sverige år 2005.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på samtliga scenarier för fråga 4.1 – 4.4:

Detta är alldeles för hypotetiska frågor. Det är som tidigare har nämnts det totala rovdjurstrycket som avgör graden av störning och därigenom förorsakade kostnader. På samma grund går det heller inte att uttala sig om var en brytpunkt inträder där rovdjurstrycket sänks till acceptabel nivå, för det är också individuellt.

Det kan finnas björnar i ett område som inte blir problemdjur, och då är vi tacksamma att det är just dessa björnar som etablerat sig här för de håller andra björnar undan. Sedan kan de ändra beteende över tid så att äldre björnar kan bli mer närgångna. På motsvarande sätt kan lodjur genom ett ökat rovdjurstryck i området komma närmare tamdjuren och bebyggelsen och bli problem djur. Vi förväntar oss att även järven kan komma att byta beteendemönster när rovdjurstrycket blir för stort. Vargen är nästan alltid ett problemdjur. Det beror på att den har en årscykel där de ligger lågt medan de har valpar och under slutet av sommaren kommer de igång och äter mer kött i kullen och då förändras jaktmönstret. Vi har också en historisk förvanskning i dagsläget där djuren i ökande utsträckning blir betande på den gamla slättervallen och därigenom förändrar slätterfloran istället för att gå ut i skogen på den egentliga betesmarken. Den biologiska mångfalden på fåboden förändras då i och med att slättervallen har en flora som förändras i och med ökat betestryck.

Det kan förväntas bli fler skadedjur med en ökad populationsstorlek eller ökat totalt samlat tryck av rovdjuren. Det kan också räcka med en individ om detta är ett djur med problembeteende. Någon direkt nytta för fåbodbrukarna kan inte förväntas med någon av dessa arter. Avgörande för samexistens är även den naturliga födotillgången för rovdjuren.

Kostnaderna är svåröverskådliga och varierar av erfarenhet beroende på driftsform.

Det som redan inträtt är en anpassning till rådande förhållande vilket för många brukare inneburit ändring av driftsform från mjölk till köttdjur, minskning av antal djur, byte av ras eller djurslag. Successivt handlar det om en anpassning enligt ovan, slutar betäcka eller avveckling av verksamheten. Vi förväntar oss att fortsatt kunna använda den betestillgång som vi har tillgång till genom vårt fastighetsägande/brukande i utmarksbetesområdena. Om detta reduceras innebär det kostnader för samhället i samma omfattning. Jämför beräknad potential och betesvärde i Norge som är en miljard NOK/år vilket enligt vår uppfattning överstigs i Sverige.

Fråga 5. Har du (eller din organisation) upplevt några förändringar (kontinuerliga/temporära) gällande förekomsten av rovdjur de senaste 20 åren?

Det har skett en ökning av björn, lo och varg de senaste 20 åren, och det har påverkat oss. Förändringarna visar sig så att vi har anpassat oss allteftersom det blir fler rovdjur: många brukare har t.ex. frångått färdhållning. Vi är någon slags samhällets frontperson som möter rovdjuren eftersom vi är ute i skogen och är den första som rovdjuret för kontakt med. Vi är i frontlinjen.

Fråga 6. Vilka är de viktigaste faktorerna för att komma fram till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning i Sverige?

a. Lista faktorerna

Förebyggande åtgärder. Ersättning för skador och störningar. Fungerande skydds jakt. Jag kan inte ens spekulera om var det optimala rovdjursantalet ligger för att vi ska kunna få till en fungerande förvaltning.

Om vi får en fungerande förvaltning, med snabba skydds jaktbeslut, som vi helst inte själva behöver utföra, så att vi kan koncentrera oss på att arbeta för att våra djur ska må bra, och så kan länsstyrelsepersonal komma och utföra skydds jakt på de djur som blivit problemdjur. Då behöver jag inte lägga ner tid och kraft, det belastar inte mig och mitt företag, och vi får till en förvaltning så att rovdjuren inte blir intresserade av mig. Då behöver inte jag ta problemet och mina djur känner sig trygga med mig. Då kanske antalet djur till och med kan öka och vi kan utveckla våra verksamheter.

Om samhället tog till sig den erfarenhet som fäbodbruket och samerna har, d.v.s. erfarenhet av att leva tillsammans med rovdjuren, så skulle det här kunna bli något positivt. Vi skulle kunna utveckla en bra förvaltning. Viltskadecenter har statistik över fäboddar som är drabbade. Det är alltså ungefär 20 stycken som drabbas av störningar eller angrepp per år. Många har haft direkt kontakt med rovdjuren, så att man fått ställa sig mellan sitt djur och rovdjuret. Vilken annan näring har den erfarenheten?

Vi lider av brist på insikt och förståelse. Man vill marginalisera vår näring, och förvränga kulturen och förminska betydelsen av den för att den inte ska behövas tas hänsyn till i konventionen om biologisk mångfald och art och habitatsdirektivet. Vi har över 400 arter i biologisk flora och fauna som är beroende av beteshävd. Man jämför slätterängar som lika artrika som en regnskog, men det hör man inte i dagspressen.

Formulera toleransnivå? Är toleransnivån att vi ska kunna hålla våra lantrasdjur in situ? En kvalitativ tröskel borde vara att vi fortsatt skall kunna ha mjölkdjur, kalvar och ungdjur på fäbodbeta. Det är bara då vi kan sköta den betshävdade skogen. Kan vi inte sköta den då har vi gått över tröskeln.

b. Hur kan din organisation bidra till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning?

Vi kan bidra genom vår kunskap utifrån vår situation. Sakkunskap om förutsättningar om/av vår näring och kultur. Den tror jag ingen annan har i dagsläget. Vi är inte rädda att ta det praktiska ansvaret, snarare skulle det glädja oss att få göra det. Vi försöker medverka till att rovdjuren hör hemma i vår fauna, och det tror jag de flesta fäbodbrukare håller med om. Vi har aldrig förespråkade noll-tolerans. Men vi anser också att om rovdjuren ska finnas i denna utsträckning, så ska det även finnas en förvaltning som hjälper oss.

Men vi ser det inte enbart i svart och vitt, så som fördelar och nackdelar. Det finns en anledning till att vi sitter med i VK och nationella rovdjursrådet. Vi lägger ner vår ideella tid och får inget arvode för att delta. Vi är förtroendevalda från en liten intresseförening med mycket begränsade resurser.

c. Vem bär huvudansvaret för om det ska lyckas eller inte?

Sveriges politiker, som lägger villkor och normer samt fördelar förvaltningsmedel (personal och medel) till oss som då får möta verkligheten och ta det praktiska ansvaret. Vi har stöttat länsstyrelsen önskan om att få större medel för att kunna ha en effektivare förvaltning. Vissa är för

man mer medel än andra, det kan variera. Nu kan man se att i och med vargens utbredning flyttas medlen söderut där det är tätare mellan tamdjursbesättningarna. Påföljden blir att det lilla stöd vi hade förut nu tagits bort.

Dalarna har varit det största fäbodlänet i Sverige men det är på stark minskning på grund av det här. Jämtlands län har haft en annan situation som en följd av att i Jämtland är även samerna verksamma. De fäbodar som ligger i renskötselområdet i Jämtland får då indirekt skydd genom den skydds jakt som tilldelas samerna. Medan Dalarna, Värmland, Hälsingland och Gävleborg inte får samma indirekta skydd och fäbodbruket blir därmed missgynnat i huvuddelen av sitt utbredningsområde.

Torbjörn Lövbom, Svenska Jägareförbundet

Fråga 1. Allmänt

- a. På vilket sätt är du involverad i Jägareförbundet (JF)?
- b. Hur länge har du varit aktiv inom JF?

Torbjörn Lövbom, för närvarande andre vice ordförande i JF och ordförande i Jägarförbundets rovdjursråd. Vi har haft en arbetsgrupp kring rovdjur under lång tid. Redan 2007 bildades ett permanent råd. Har varit aktiv sedan slutet av 1980-talet på krets nivå, ordförande på länsnivå under ett antal år och sedan 2007 sitter jag i förbundsstyrelsen på nationell nivå.

Fråga 2. Generellt – vad tycker du om dagens förekomst av rovdjur i Sverige?

- a. Tillfredsställande/inte tillfredsställande?
- b. Sverige behöver fler/färre rovdjur eller det är bra som det är?
- c. Viktiga likheter/skillnader gällande ovanstående (a och b) beroende på vilket rovdjur som avses.
 - i. Björn?
 - ii. Järv?
 - iii. Lodjur?
 - iv. Varg?

Vi tycker inte att dagslägets nivåer är tillfredsställande och vi i JF upplever en hel del problem. Men problemet skiljer sig beroende på vilken del i landet vi pratar om, och vilket specifikt djur vi har att göra med. Generellt sett tycker vi att rovdjursstammarna är för höga regionalt. Ser vi nationellt är rovdjursförekomsten i högsta laget och just vargförekomst är speciellt för hög. Björn kan vi acceptera, järven är inget stort problem just nu.

Vi kommer nu att ställa frågor gällande olika scenarier för förekomsten av björn, järv, lo och varg i Sverige. Du ska i din roll som företrädare för JF ta ställning till om och hur er organisation skulle påverkas av scenario 1 (innebär fler av de respektive djuren än vad som finns idag) och scenario 2 (innebär färre av de respektive djuren än vad som finns idag). När du funderar över vilka positiva (nyttor) och negativa (kostnader) konsekvenser som dessa scenarier kan tänkas medföra är det meningen att du ska jämföra med dagens situation, det så kallade *jämförelsealternativet*.

Scenarierna (ökning/minskning) och jämförelsealternativet (dagens situation) baseras på fakta hämtat från ett delbetänkande i Rovdjursutredningen, Rovdjurens bevarandestatus (SOU 2011:37). Notera dock att scenarierna är *hypotetiska förändringar* konstruerade i syfte att kunna kartlägga vilka kostnader och nyttor som kan tänkas uppstå givet en (trovärdig) ökning eller minskning av respektive rovdjurs populationsstorlek. Specifikt vilka metoder som skulle behövas för att få till stånd den illustrerade ökningen/minskningen för respektive rovdjur (och vilka kostnader och nyttor metoderna i sig själva innebär) är inte fokus för intervjun.

Fråga 3. Det är endast av intresse att kartlägga kostnader och nyttor för de rovdjur som kan tänkas påverka er organisation. Därför ber vi dig anta en ökning/minskning gällande antalet rovdjur (björn, järv, lo och/eller varg) i Sverige. Vilket rovdjurs ökning/minskning förväntas skapa kostnader och/eller nyttor för den organisation som ni företräder?

Björn, lo och varg är de rovdjur som främst påverkar oss. Vi har medlemmar som är renskötare också, så även järven kan vara ett problem. Vi bör nog tala om samtliga rovdjur eftersom det är det samlade rovdjurstrycket som är det intressanta, och ett tryck vi tycker är för högt. Järven är också intressant eftersom vi i jämförelse lägger ner väldigt mycket pengar på handhavande av varg, som faktiskt finns i övriga Europa, och i t.ex. Ryssland i väldigt stora kvantiteter. Medan järven, sett ur ett europeiskt perspektiv, faktiskt är en art som bara finns i valda delar av Sverige och fenoskandinavien. Så järven är misshandlad i det perspektivet.

Fråga 4.1: BJÖRN

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: I dagsläget (enligt de senaste beräkningarna av antalet björnar i Sverige från 2008) finns det ca 3 300 individer (2 968–3 667).

SCENARIO 1 – OFÖRÄNDRAT ANTAL BJÖRNAR JÄMFÖRT MED IDAG

Scenario 1 [*oförändrat antal björnar*]= Eftersom Rovdjursutredningen gör bedömningen att den skandinaviska björnpopulationen bör bestå av minst 2 000 björnar för att på lång sikt vara livskraftig, innebär ökningsscenariot att dagens nivåer behålls. Scenariot innebär därmed att antalet björnar förblir oförändrat de kommande 5 åren.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal** björnar jämfört med idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal** björnar jämfört med idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.1):

Sett ur en nationell synvinkel är dagens björnstam en stam som vi kan hantera om vi får förvalta den på ett klokt sätt. Jag tycker att björnförvaltningen har kommit ganska långt: vi har en ordentlig licensjakt på björn, vi har en regional förvaltning i stora delar och vi har en skydds jakt som fungerar i stora drag. Regionalt kan stammen upplevas för stor. Dels är det påverkan på folks livsmiljö: man är rädd att vara ute. Det kan ha negativ inverkan på viljan att plocka bär och svamp. Alltså det man gör i sitt dagliga liv. Björnen är inget större problem för jägarna men den kan vara problem för de som vill plocka bär och vistas i skog och mark. Även med ett oförändrat antal påverkar de renskötseln.

Om vi behåller björnstammen vi dagens nivåer så påverkar den till stor del. Skulle vi få björnar till södra Sverige så skulle fårskötseln drabbas hårt. Konsekvenserna bedömer jag ändå hanterbara och ganska små med den björnstam vi har idag. Eftersom vi har en förvaltning som fungerar.

Gällande monetära mått har jag inga. Men en sak som slog mig var att vi rör oss ganska mycket på makronivå. Rovdjursfrågan är visserligen en övergripande samhällsfråga, men den påverkar enskilda människor och näringsidkare enormt.

En positiv sak med oförändrad skulle kunna vara att vi har björnturism. Om vi t.ex. säger att vi kan öka rovdjursturismen så är det egentligen bara enskilda näringsidkare som kan tala väl om detta, och de är inte så många. Man räknar ibland dessa positiva effekter på en slags makronivå, medan de egentligen består av mikro. Tittar man på detta är det inte speciellt många som sysslar med den här typen av verksamhet. I Finland är det kanske femton näringsidkare, även om man har en mindre björnstam.

SCENARIO 2 – FÄRRE BJÖRNAR ÄN IDAG

Scenario 2 [*minskning av antalet björnar*]= Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet björnar minskar med ca 50 procent så att det om 5 år finns 1 800 björnar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå

för gynnsam bevarandestatus för björn i Sverige (för den svenska delen av den skandinaviska björnpopulationen).

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** björnar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** björnar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.1):

Jag tror det kan upplevas positivt där stammen är väldigt stark och har en påverkan, definitivt inom renskötselområdet. T.ex. så har man i Västerbotten en policy att försöka minska björnstammen i kalvningslandet. Det kan ha stora konsekvenser om man får en regional minskning. Detsamma gäller för fåbodbrukarna.

Ur jägarnas synvinkel har björnen blivit ett uppskattat jaktjur och i föl sköt vi över 300 björnar i Sverige. Jag tror det flesta har en positiv syn till björn. Nu är ju inte jägarkåren en helhetlig organisation heller men jag tror att stora delar av jägarkåren idag uppskattar att det finns en jaktbar stam av björn. Här kanske vi har en generationsskillnad där äldre jägare upplever älgjakten som viktigare än björnjakten, medan yngre jägare kanske är beredda att ha en mindre älgstam för att kunna jaga och skjuta björn. Och björnen är väl det rovdjur som vi har enklast att acceptera.

Fråga 4.2: JÄRV

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: I dagsläget finns ca 650 järvar i Sverige.

SCENARIO 1 – FLER JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet järvar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar ökar med ca 30 procent så att det om 5 år finns 850 järvar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för järv i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.2):

Inget stort vilt för oss jägare men förändringar sker i och med att järven flyttar längre ner i skogslandet och då blir den mer aktuell för fler grupper av jägare. Fortsätter utvecklingen kommer även en del jaktbart vilt att påverkas av järven. En järv på skar snö är extremt effektiv på att riva rådjur. Järven blir ju en del av det totala rovdjurtrycket. Men järven är kanske det rovdjur som vi bör ta mest ansvar för, då det endast finns här uppe i norra Europa.

Fler individer innebär en spridning söderut, men detta behöver inte vara något negativt. Ur renskötselns synvinkel är det ju bättre att de är i skogslandet än i kalvningslandet.

SCENARIO 2 – FÄRRE JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet järvar]: Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar minskar med ca 40 procent så att det om 5 år finns 400 järvar i Sverige. Detta antal motsvarar de etappmål som riksdagen antog för järv 2001.

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - e. Lista konsekvenserna
 - f. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - g. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - h. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.2):

Det har ingen större betydelse för jägarkåren. Positiva konsekvenser uppstår främst för renskötseln och samerna. Järven är faktisk ett problem för fårskötseln i Norge eftersom järv och får finns på samma ställe. I Sverige har vi inte järv och får på samma geografiska yta. Men när vi får de blir järven ett problem även här.

Fråga 4.3: LODJUR

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer.

SCENARIO 1 – FLER LODJUR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet lodjur]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet lodjur ökar med 20 procent så att det om 5 år finns 1800 lodjur i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna

- b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
- c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
- d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.3):

Lo är ett vilt som jag sysslat ganska mycket själv med genom jakt. Förutom att det är ett faschinarande vilt är det ett svårförvalt vilt. Stammen kan ha en snabb tillväxt, men den är också ganska lätt att skjuta bort. Får vi fler individer skulle vi få ännu större fluktuationer av lodjur. Regionalt går lon in och tar mycket rådjur, då går rådjursstammen ner och då dyker lostammen också. Det har skett på många ställen och det är en dålig strategi. Bättre att jaga både lo och rådjur så att man har en jaktbar stam av de båda. Därför ser vi negativa konsekvenser med fler lodjur i och med att viltstammarna kraftigt kommer att sjunka och vi tappar jakt på stora områden (gäller rådjur och minde klövvilt). Spridning och ökning kan också få en ökad påverkan på renskötseln men även fårskötseln.

Detta måste behandlas regionalt, nästan lokalt. Just lon har sådan specifika förutsättningarna att fluktuera, så förvaltningen måste vara väldigt dynamisk. Och utgå från det förutsättningar som finns och kommer påverkas.

Vad gäller alla djur finns det ju kurser i spårning. Det är ju positivt då det får ut folk i naturen, man är intresserad och vill titta på spår. Men det kan man bedriva trots att man har ett lämpligt antal lodjur.

SCENARIO 2– FÄRRE LODJUR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet lodjur]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet lodjur minskar med ca 20 procent så att det om 5 år finns 1 200 lodjur i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för lo i Sverige.

1. Vilka negativa konsekvenser uppskattar du att en situation med färre lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med färre lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.3):

Om vi får färre är det många som upplever det positivt, men det beror ju på hur man i dagsläget påverkas av lon. Samerna och rennäring skulle definitivt se positiva konsekvenser, precis som vi som jagar rådjur. För att vi ska kunna ha en meningsfull jakt vill man att det ska finnas något att jaga.

Återvänder till att vi bör ha en regional förvaltning där man ändå uppfyller de nivåer som ska gälla nationellt. Exempelvis har Uppsala och Västmanlands län en enorm ökning och där har man haft en mycket negativ påverkan på rådjursstammen. Vi önskar en lägre nivå för att skapa förvaltningsutrymme regionalt. Vi önskar låga nationella nivåer som man sedan kan bygga på med regionalt hänsynstagande. Eftersom jakt är en del av den regionala förvaltningen skulle jägarna vara den av den. Vi jagar lodjur redan idag. Vi är beredda att ta ansvar i förvaltningen eftersom katterna är känsliga både för att man jagar dom och inte jagar dom.

Svårt att se negativa konsekvenser med färre lodjur. Tror vi klarar de antaganden vi har internationellt. Vi ska ha en förvaltningsmodell där vi har luft mellan det vi absolut måste ha för rovviltets överlevnad och de förvaltningsmål vi kan sätta regionalt. Vi kan inte sätta så höga nationella mål att det inte finns möjlighet att förvalta regionalt. Vi talar om adaptiv förvaltning och då måste den ju också vara det och ta hänsyn till de som påverkas av rovdjuren, de förändringar som sker och de nya saker vi lär oss hela tiden.

Fråga 4.4: VARG

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: Dagens bestånd av vargar uppskattas från vetenskapligt håll till mellan 252 och 291 individer (för vidare beräkningar används mittpunkten på intervallet, dvs. 271 individer).

SCENARIO 1 – FLER VARGAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet vargar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet vargar ökar med ca 80 procent så att det inom 5 år finns 450 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.4):

Ser inga positiva konsekvenser med en ökad vargstam. Vargen är det stora problemet eftersom den har sådan stor påverkan på så mycket. För oss som sysslar med jakt skulle en ökad vargstam innebära katastrof. Om vi talar om en ökning kommer många områden i Sverige vara helt stängda för den typen av jakt som vi bedriver. Förutom att den är stängd så har vargen en stor inverkan på viltstammarna: en flock vargar tar runt 130 älgar per år.

I Sverige har vi valt en jaktmodell med hundjakt där vi använder en eller två hundar som ställer eller förföljer t.ex. älg. Många ifrågasätter jakt med hundpack som bedrivs utomlands ur etisk synvinkel, en fråga vi arbetat med länge. Att jaga med många hundar i ett pack skulle minska risken för vargangrepp.

De hundar som används är vana att jobba på egen hand, långt ifrån föraren, och därför ökar risken för att de blir utsatta för vargangrepp. De sista åren har vargangreppen på jakthundar sjunkit, trots att vargstammen har växt, men det beror mer på att fler har slutat jaga och därmed gett upp sin hobby. Upptäcker man att det finns varg på jaktmarkerna kan man inte utöva det som är en stor del av ens liv. Jakt är till viss del fritidssysselsättning, men det är också till stor del en del av tillvaron och varför man väljer att bo kvar i glesbygden. Sedan får man ju kött också.

Visst finns det jägare som tycker att vi ska ha varg. Men de tycker vargen ska finnas i väldigt små numerärer, eftersom den har sådan negativ inverkan på jakten. Sen är det givetvis rennäringen som påverkas. Och nu när vargen börjar komma ner i fårskötselområdet ser vi effekter även där.

SCENARIO 2– FÄRRE VARGAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet vargar]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet vargar minskar med ca 60 procent så att det inom 5 år finns 100 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningen det antal vargar som fanns i Sverige år 2005.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.4):

Skulle man få till en vargstam med max 150 individer i den svenska stammen (blir 200 tillsammans med den norska) tror jag det skulle räcka får att klara de internationella åtaganden vi har. Genetisk förstärkning har vi ju lyckats med, det är Tiveden-paret att exempel på.

Lokalt kommer det fortfarande finnas jägare som drabbas av vargen men vi kan förhoppningsvis hantera det. Vi skulle kunna ha en förvaltningsmodell där man har 100 - 150 vargar, sedan snurrar man runt så att vissa områden är vargfria under perioder. Med den här typen av förvaltning skulle vi få ett mycket skyggare djur: jagar man inte ett vilt så förändrar det beteende och blir oskyggt. Junselevargen vet nog i nuläget mycket väl vad en helikopter betyder, det är ju därför hon är så svår att få tag i.

Idag är det inte bara de som drabbas av vargen direkt (så som personer som har vargen på sina marker) som upplever skada av vargen utan vi har en negativ påverkan på samhällsklimatet i och med vargen. Vargen har blivit någon slags katalysator där förtroende för myndigheter är nära noll och polariseringen mellan intressegrupper har ökat enormt. Kostnaden för vargen håller på att överstiga alla rimliga nivåer. Vargen är ju som art inte globalt hotad på något sätt. Som exempel har vi svensk flodkräfta som är akut hotad men samma budget finns inte för att förvalta den.

Ser inga negativa konsekvenser. Den vargstam vi har idag är inte värd sitt pris, ur samhällssynpunkt.

Fråga 5. Har du (eller din organisation) upplevt några förändringar (kontinuerliga/temporära) gällande förekomsten av rovdjur de senaste 20 åren?

Vi har en enormt stark förändring i jakten i Sverige, där just rovdjuren har en stor påverkan på hur jakten har försämrats. Ökningarna kan till stora delar betraktas som kontinuerliga: räknar vi ihop de fyra stora har vi överläggest flest rovdjur i Europa och det måste vi ha i bakhuvudet.

Sedan har samhället förändrats de senaste 10 åren. För oss som organisation har detta blivit en fråga som överskuggar nästan allt annat och vi lägger enormt mkt tid på rovdjuren och att föröka få till en förvaltning. Vargen är problem för jägarna ur alla synvinklar. Dels så påverkar den jakten negativt. Men skapar också en bild av jägarna som en grupp som vill jaga en påstådd utrotningshotad art. På det här sättet har vi en stor förändring för jägarna och för oss som organisation.

Fråga 6. Vilka är de viktigaste faktorerna för att komma fram till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning i Sverige?

a. Lista faktorerna

Måste skapa en regional förvaltning inom ramen för de åtaganden vi har internationellt. Utgångspunkten måste vara sådan att vi sätter sådana målnivåer nationellt att det går att ha en regional förvaltning. Har man detta som utgångspunkt har man skapat en möjlighet för människor att vara med och förvalta. I Sverige talar vi mycket om att vi ska ha inflytande från medborgarna, inte bara i den här frågan. De lösningar som skapas i och med art- och habitatsdirektivet omöjliggör den regionala förvaltningen. Det måste också vara långsiktigt, en modell där folk vet vad som händer.

Stort hänsynstagande till de människor som berörs av rovdjuren på ett eller annat sätt. Här gäller det både ekonomiska variabler och hur de känner inför att ha rovdjuren i närheten.

Tidsperspektivet är viktigt. Man behöver inte öka en vargstam eller förändra genetiken på två eller fem år. Det kan ta 25 år, men det vore fortfarande att gå åt rätt håll. Vad händer framöver? Det vi inte ser som ett problem idag kan dyka upp imorgon. Om vi expanderar rovdjuren söderut kommer de ta mer får exempelvis och påverka jakten där. Tidsperspektivet är också viktigt när vi pratar om påverkan. Samhället och dess medborgare måste också ha möjlighet att ha ett inflytande på antal rovdjur, men också hur snabbt en process ska gå. Ett exempel: 1910-1943 fridlyses björn i Sverige. Sedan 1943 har vi sedan jagat björn och då var man nere på ca 130 björnar. Idag har vi runt 3000 björnar trots att vi jagat björn sedan 1943. Att man inte kan ha en förvaltning som kan kombinera jakt och hänsynstagande är nonsens. Nu finns det också nytt forskningsmaterial på hur mycket renkalvar som björnen tar, trots att samerna har sagt detta under lång tid. Detta måste vi fundera på hur vi hanterar och införliva i förvaltningen inom renskötselområdet.

b. Hur kan din organisation bidra till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning?

Finns det en förvaltning så kan vi bidra. Vi är redo att ta ansvar i även det som vore enklast för oss att säga nej till allt. Men det förutsätter att andra också tar ansvar för helheten. Det vore väldigt lätt att bara ta ansvar för jaktutövningen, eller som bevarandesidan gör för vargen. Men grejen är att få ihop det så att alla kan känna att man kan tänka sig vara en del av förvaltningen.

Vi kan bidra med ganska mycket, och det tycker jag också att vi gjort. Vi har hållit samma linje gällande vilket antal av de olika rovdjuren vi förespråkar i drygt 10 år. Vi har ju tappat en del medlemmar på den strategin där vi säger att vi är för genetisk förstärkning under förutsättning att vi har jakt. Vi var som enda organisation ute och förespråkade genetisk förstärkning tills att man stoppade licensjakten 2011.

c. Vem bär huvudansvaret för om det ska lyckas eller inte?

Huvudansvaret bär givetvis våra politiker, det kommer vi aldrig ifrån. Ansvaret för politiken vilar på vår valda politiker, det gäller både nationell nivå med regering och riksdag, men också på internationell nivå. Habitatsdirektivet är ju till syvende och sist ett politiskt beslut och dokument. Sedan har ju även myndigheterna ett ansvar även om de ska genomföra den politik som riksdag och regering sätter. Här måste det till en större lyhördhet. Det har blivit bättre i och med den regionala viltförvaltningsdelegationen och även samhällsutvecklingen har blivit bättre, men i förvaltningsplanen finns buggar. Vi i Vargkommittén har ett personligt ansvar, klart och tydligt.

Anders Wetterin, Lantbrukarnas Riksförbund

Fråga 1. Allmänt

- a. På vilket sätt är du involverad i LRF?
- b. Hur länge har du varit aktiv inom LRF?

Anders Wetterin, tjänsteman på riksförbundet, ansvarig för jakt- och viltfrågor. Det är förstås mycket mer än rovdjur, även om rovdjur är stor del av jobbet. Har varit här sedan 2008. Men har 25 år i branschen så jag är väl insatt.

Fråga 2. Generellt – vad tycker du om dagens förekomst av rovdjur i Sverige?

- a. Tillfredsställande/inte tillfredsställande?
- b. Sverige behöver fler/färre rovdjur eller det är bra som det är?
- c. Viktiga likheter/skillnader gällande ovanstående (a och b) beroende på vilket rovdjur som avses.
 - i. Björn?
 - ii. Järv?
 - iii. Lodjur?
 - iv. Varg?

Det är väldigt olika för arterna så det går inte att ställa frågan som rovdjur i samlad grupp. För LRF är järven knappast ett bekymmer eftersom få eller inga medlemmar är berörda av järv. Något fler är väl berörda av lodjur eftersom det är ett antal tamdjur som blir lo-dödade. När det gäller björn finns det som du redan vet drygt 3000 björnar i Sverige, och de är förvånansvärt oproblematiske om man beräknar döda djur. Men björnen är också ett djur som har en förmåga att drälla runt i byarna och skrämna folk. Så upplevelse- eller livssituationsfrågan är vad jag tror att LRF-folk mest pratar om när man talar om björn. Visst, det dödas ett antal djur per år, och det slås sönder ett antal bikupor per år (vilket kostar pengar) men just det här med att många känner: jag kan inte gå i skogen som vanligt, jag vågar inte plocka bär. I flera län är det så gott om björn att de finns runt knuten.

Sen är det vargen som ju större delen av debatten handlar om. Och det beror på att vargar är jättesvåra att kombinera med tamdjurhållning: alltifrån renskötsel i norr till får i Skåne. Det är ingen slump att alla kulturer och civilisationer som har hanterat tamdjur har varit i konflikt med varg. Vargen är vad som debatteras, och det finns politik- och demokratikomponenter som gör att det här bara har blivit värre, värre och värre. Men även skadorna ökar, det finns det siffror på. Brist på vargpolitik, och varg antalet i sig, är ett bekymmer för bönder. Utav alla tamdjur som dödas är 95-97 procent får. Summa summarum: det finns säkert ett antal medlemmar som tycker att vi skulle ha färre björnar, även om björnen och blir en resurs (det kommer vi in på sen). Men det finns definitivt ett antal medlemmar som tycker att det är för många vargar. Och framförallt kryddas detta av att man inte tycker att det finns en politik, att det fastnar i domstolar i Bryssel, vilket gör att folk är väldigt frustrerade.

Det finns geografiska skillnader för vilket rovdjur man påverkas av. Om du tar det två nordligaste länen (Västerbotten och Norrbotten) så är det ju faktiskt många som säger "nej, vi har inte stora bekymmer". Renskötselpolitiken är ju så att i princip ska det inte finnas varg i renskötsel området. Det är ju vargen som är mest omdebatterad. Sen finns det ju andra rovdjur, men det är inte lika konfliktfyllt. Och sen har vi Mellansverige, från Jämtland till Västmanland, där man har alla fyra rovdjur i delar av området. Där det är konflikter både med jaktutövning (LRF är ingen jaktorganisation men vi har medlemmar som är lika mycket bönder som jägare, så därför har vi konflikten med jaktintresset) och tamdjurhållning. För och dra hela vägen ner till att man nu, helt plötsligt i Skåne, har upptäckt hur det är att ha varg. För det har ju hänt under 2012 och 2013. Och så säger de "så här kan vi inte ha det". Då tänker man "nej, det kanske man inte kan, men så har de haft det i Värmland i 20 år". Så det är en gradient: alltifrån en aha-upplevelse men också förstås hur mycket rovdjur det finns.

Vi kommer nu att ställa frågor gällande olika scenarier för förekomsten av björn, järv, lo och varg i Sverige. Du ska i din roll som företrädare för LRF ta ställning till om och hur er organisation skulle påverkas av scenario 1 (innebär *fler* av de respektive djuren än vad som finns idag och scenario 2 (innebär *färre* av de respektive djuren än vad som finns idag). När du funderar över vilka positiva (nyttor) och negativa (kostnader) konsekvenser som dessa scenarier kan tänkas medföra är det meningen att du ska jämföra med dagens situation, det så kallade *jämförelsealternativet*.

Scenarierna (ökning/minskning) och jämförelsealternativet (dagens situation) baseras på fakta hämtat från ett delbetänkande i Rovdjursutredningen, Rovdjurens bevarandestatus (SOU 2011:37). Notera dock att scenarierna är *hypotetiska förändringar* konstruerade i syfte att kunna kartlägga vilka kostnader och nyttor som kan tänkas uppstå givet en (trovärdig) ökning eller minskning av respektive rovdjurs populationsstorlek. Specifikt vilka metoder som skulle behövas för att få till stånd den illustrerade ökningen/minskningen för respektive rovdjur (och vilka kostnader och nyttor metoderna i sig själva innebär) är inte fokus för intervjun.

Fråga 3. Det är endast av intresse att kartlägga kostnader och nyttor för de rovdjur som kan tänkas påverka er organisation. Därför ber vi dig anta en ökning/minskning gällande antalet rovdjur (björn, järv, lo och/eller varg) i Sverige. Vilket rovdjurs ökning/minskning förväntas skapa kostnader och/eller nyttor för den organisation som ni företräder?

Det är björn och varg vi ska lägga tid på. Varg i synnerhet. Lo får vi nog också komma in på. Frågar du någon som precis har fått fem får dräpta av ett lodjur tycker man förstas där att det är väldigt bekymmersamt med lodjur: både real upplevelse men även i dödade djur. Men generellt är det så att lon inte är så bekymmersamma. Men det finns andra aspakter som har med jakt att göra, det kommer vi säkert till senare. Järv kan vi glömma, för LRFs räkning.

Det är generellt en kostnad som uppstår vid ökning, och nytta som uppstår vid minskning av rovdjuren. Men det är både och. Det har ju hänt en del. Det är ju på nått vis så att vargen är i särklass av en massa skäl (upplevelsemässiga, och vad jag törs påstå också av kulturella).

Vi har nu bevisligen mer än 3000 björnar i Sverige. de tar ju ett antal tamdjur per år, de skrämmer folk och de river sönder bikupor, och det kostar (det är inte så känt men det är väldigt bekymmersamt att vara biodlare i Mellansverige på sina håll). Men, trots att den är så spridd är det måttligt mycket bekymmer med björnen. Trots att jägarna kanske blir av med ett och annat bytesdjur så är ju även björnen en jaktlig resurs. Och det finns ett värde i och med att man kan sälja sådan jakt, i viss omfattning. Jag tror de flesta är lokala jägare, och att det fortfarande är så att lokala jägare håller det för sig själv, men i teorin kan man sälja det till en rik eller välbärgad utländsk besökare eller gästjägare och tjäna en och annan peng. Men det är inte jättestort affärsmissigt. Jag läste ett citat ur en tidning ifrån Jämtland där jägaren tyckte "Ne, nu tar nog länsstyrelsen i – såhär mycket ska vi inte minska björnstammen". Hade du hört det för 10 år sen? Icke. Då var man mer inne på att det fanns för mycket björn. Men nu pratar jag om jägardelen. Vi är ingen jägarorganisation, men många av våra medlemmar är jägare. Björnarna är ett elände för fäbodbrukare, för vissa färbönder och för biodlare men det är också en resurs. Det är liksom svensk viltförvaltning succéhistoria på nått sätt. Men, det beror också på att björnen ligger i ide halva året och då kan de uppenbarligen inte ställa till med skador. Men under övriga delar av året rör de sig även i bebyggelse och byarna och skrämmer folk, och det är inte bra. Men det börjar man också ta hand om i större utsträckning.

Fråga 4.1: BJÖRN

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: I dagsläget (enligt de senaste beräkningarna av antalet björnar i Sverige från 2008) finns det ca 3 300 individer (2 968–3 667).

SCENARIO 1 – OFÖRÄNDRAT ANTAL BJÖRNAR JÄMFÖRT MED IDAG

Scenario 1 [oförändrat antal björnar]= Eftersom Rovdjursutredningen gör bedömningen att den skandinaviska björnpopulationen bör bestå av minst 2 000

björnar för att på lång sikt vara livskraftig, innebär ökningsscenarioet att dagens nivåer behålls. Scenariot innebär därmed att antalet björnar förblir oförändrat de kommande 5 åren.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal** björnar jämfört med idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal** björnar jämfört med idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.1):

Om man uttrycker sig krasst så konkurrerar de om visst vilt, så de påverkar ju (framföra allt) älgstammen. De påverkar delar av fåbodus bruket, eftersom björnar lär sig att det här är lättfixad mat om det finns tillgång till djur på fritt bete. Även biodlare påverkas. Det finns en biodlare som förlorade 800 000 kr. Det är jättesvårt att skydda kuporna: de står ute i skogen och innebär en enkelt åtkomlig föda för en björn. Och det är ju sådant som finns med dagens, alltså ett oförändrat antal, björnar. Så det är dessa grupper som drabbas, vilket inte är en nyhet.

Konsekvensernas storlek beror på näring. Men man får väl säga att det är medelstora konsekvenser. Björnen är inte det största bekymret när det gäller rovdjur. Uppskattning i storleken av konsekvenserna går att hitta via viltskadecenter.se. De har siffror på allt som går att mäta. Sen är det upplevelser, livssituation som är rätt många men med vis rätt som tycker livet är förändrat. Då pratar jag inte om bönder, utan om vanliga människor, som växte upp när björnen fortfarande var ovanlig.

Gällande negativa konsekvenser: I huvudsak uppfattar jag att det börjar finnas en "björnjägarkultur". Det är några som är väldigt duktiga på här som en del ser det ungefär som älgjakten var förr: man räknar tiden före och efter jakten. Och det är en del affärer runt det här, förstås. Inte så mycket med kött och skinn (för det är en massa EU-krängel runt det) men upplevelsen kan man sälja. Så det är väl det positiva. Det finns björnskådning men det är ju en jätte, jätteliten del. Det finns också en drös holländare som flyttar till Sverige och tycker det är spännande att bo där uppe bara för att det finns stora rovdjur. Men de som är födda på bygden tycker sällan så, utan de tycker att det är mer eller mindre obehagligt.

Det positiva med björn finns nog på jaktkontot, helt enkelt. Men det är ju inte det som LRF i första hand representerar. Grupper som påverkas är alltså de som jagar björn och eventuellt personer som flyttar in till området för att det är en upplevelse att bo nära björn. Det är inget att hymla om (våra medlemmar tycker ju inte att det här är så häftigt, eftersom de ser bekymmer med tamdjur) men det finns ju dom (inte bara de som bor i Stockholm utan de som till och med flyttar dit) som tycker att det här är ett värde i sig, att bara veta att björnen finns. De kanske inte har sett så mycket mer än ett spår, men det är häftigt att björnen finns runt dem. Så det finns ju värden i detta såklart.

Vi har medlemmar av alla sorter och det kan vara så att det är någon av våra medlemmar som säljer björnskådning. Men det är nog få som lyckas göra några pengar på det. Kanske att någon hyr ut en stuga som ligger nära björnskådning.

SCENARIO 2– FÄRRE BJÖRNAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet björnar]= Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet björnar minskar med ca 50 procent så att det om 5 år finns 1 800 björnar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå

för gynnsam bevarandestatus för björn i Sverige (för den svenska delen av den skandinaviska björnpopulationen).

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** björnar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** björnar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.1):

Björnstammen är inte homogen, utan Jämtland (framförallt), Dalarna och Gävleborg är björncentrum i riket. Och om man skulle minska björnstammen till hälften då skulle det givetvis tunnast ut i centrum, och då skulle man också få färre periferi-björnar. Så jag misstänker att de som fått smak för björnjakt skulle tycka att det blev tunt, för så vansinnigt lätt är det inte att jaga björn. D.v.s. jägarsidan skulle uppleva en negativ konsekvens. Men igen, det är inte LRFs huvudintresse. Hade du sagt att det skulle minska med 75 % hade vi kanske delvis fått ett ansvar.

Positiva konsekvenser skulle jag alltså kunna tänka mig att man skulle kunna ha färre "jag vågar inte plocka bär"-problem, och en och annan fåbod brukare, biodlare, osv. skulle få minskade bekymmer. Men måste komma ihåg att 1800 björnar fortfarande är många björnar.

Minskat antal björnar skulle nog inte göra jättemycket skillnad i faktiska risken för tamdjurshållare. Men upplevelseskillnad skulle det förmodligen bli (framförallt i de periferera områdena, som södra Gävleborg och Värmland) eftersom där skulle förmodligen björntrycket minska. Björnar är inte så sociala, men minskar man tätheten någonstans i mitten så blir det färre björnar även i periferiområden. Där tror jag att de som är negativa till björn skulle tycka "Oh vad skönt, nu vart det mindre". Det låter konstigt kanske, men 1800 är fortfarande mycket björn.

Det finns snygga kurvor på Viltskadecenter som visar en ungefär horisontell linje när det gäller antalet björnskador och antal björnar, långt tillbaka i tiden. För riktigt längesedan missbedömde man björnstammen för man hade för dåliga vetenskapliga data, så vi har förmodligen haft 2000-3000 björnar under längre tid är vi tror. Men till skillnad mot vargen så är det uppenbart att under den här perioden, när det nästan är en oförändrad omfattning skador, så har ju björnstamen ökat, men det syns inte på antalet skador.

Fråga 4.2: JÄRV

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: I dagsläget finns ca 650 järvar i Sverige.

SCENARIO 1 – FLER JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet järvar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar ökar med ca 30 procent så att det om 5 år finns 850 järvar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för järv i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?

- c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
- a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.2):

Ej behandlad.

SCENARIO 2 – FÄRRE JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 2 [*minskning av antalet järvar*]: Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar minskar med ca 40 procent så att det om 5 år finns 400 järvar i Sverige. Detta antal motsvarar de etappmål som riksdagen antog för järv 2001.

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
- a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
- e. Lista konsekvenserna
 - f. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - g. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - h. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.2):

Ej behandlad.

Fråga 4.3: LODJUR

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer.

SCENARIO 1 – FLER LODJUR ÄN IDAG

Scenario 1 [*ökning av antalet lodjur*]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet lodjur ökar med 20 procent så att det om 5 år finns 1800 lodjur i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
- a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.3):

Om vi börjar med negativa konsekvenser. 20 procent ökning är inte jättstor skillnad, därför tror jag att konsekvenserna är ganska små, möjlighetsvis medelstora. Även dessa är ju inte jämt fördelade i terrängen utan koncentrerade till vissa län. Men när det gäller lodjur är det så att de inte går att prata om på samma gång som varg. Lodjur har sällan "massdräpar"-beteendet (vargar reagerar på ett annat sätt, det kommer vi till sen). Även om lodjur tyvärr tar får här och var (de är nästa omöjliga att stänga ute, de är ju katter, de klättar och hoppar, men det funkar ändå ganska bra med elstängsel på många håll för det är på nått vis avskräckande när det surrar i aggregaten). Ofta är det så att när ett lodjur har kommit in i en fårhage så har bonden ett, två eller tre döda får. För de dräper endast vad de behöver. Men det är klart att det skulle bli fler sådana situationer. Det har märkts när det gäller södra Sverige, där det finns nått som heter hjorthägn (alltså där man håller vilda djur i ett stort, men ändå begränsat, inhägnat område). Skulle lodjuren öka skulle dessa händelser öka på den negativa sidan.

De grupper som påverkas är fårbönder (för lo tar så vitt jag vet aldrig nöt, inte ens en kalv), hjorthägnägare och en och annan hund går åt (men ofta skadar de bara hundar). Och, jag betonar igen att LRF inte är någon jägareorganisation men vissa medlemmar är jägare. Lodjur har också en förmåga att äta upp sin egen resurs. Vi hade en rådjurs explosion för ett antal år sedan, p.g.a. att rävarna fick skabb. Rådjuren är basföda för lodjur och därför ökade lodjurstammen. Och då käkar lodjuren rådjur eftersom det är hur lätt som helst för ett lodjur att ta ett rådjur. Lodjurens jakt av rådjur minskade därmed rådjursstammen, som hade blivit ett populärt jaktbyte för jägare, långt upp i norra Dalarna och Jämtland. Så det blev en väldig debatt bland jägare om att lo tar alla rådjur. Och det är sant: lo är så effektiva att de tar det sista djuret, i teorin. Och sen drar de vidare, eller så svälter de ihjäl. En ökning av lodjur skulle minska rådjursstamen, det vet vi redan nu.

För LRF finns inga positiva konsekvenser av en ökning så som beskrivet. Det jagas även lodjur, även om jakten är begränsad av massa politiska och juridiska skäl. Men lodjuren är ingen resurs, det är inte så stort som björnjakt. Lodjuren är ungefär så många som det finns mat till, förutom i södra Sverige där de ökar långsamt trots att det finns mycket bytesdjur att tillgå. Så antalet står och stampar på ungefär det politiska målet just nu. Och därför blir jakten förstas liten, eftersom jakten bara ska ta de antal som ligger över det politiska målet. Det blir inte så mycket positivt av fler lodjur, så som våra gubbar och gummor uppfattar det. Men lo är samtidigt ett mindre bekymmer, jämfört med varg.

SCENARIO 2 – FÄRRE LODJUR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet lodjur]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet lodjur minskar med ca 20 procent så att det om 5 år finns 1 200 lodjur i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för lo i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?

- c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
- d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.3):

Det skulle säkert bli ett antal färre får dräpta. Men det är ju ändå samma storleksordning. Det skulle lätta trycket här och var, en och annan fårbonde skulle klara sig, det skulle bli lite fler rådjur här och var, men det blir inga stora skillnader.

Det blir inte heller några negativa konsekvenser från vårt perspektiv. Det är inte så stor skillnad, men nått negativa kan jag inte se. Det är inte heller någon jättestor debatt om det här. Det var så för några år sedan, men det har helt tagits över av varg.

Fråga 4.4: VARG

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: Dagens bestånd av vargar uppskattas från vetenskapligt håll till mellan 252 och 291 individer (för vidare beräkningar används mittpunkten på intervallet, dvs. 271 individer).

SCENARIO 1 – FLER VARGAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet vargar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet vargar ökar med ca 80 procent så att det inom 5 år finns 450 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.4):

Detta är gynnsam bevarandestatus enligt somliga, ja. Det grupper som konsekvenserna yttrar sig för är fårbönder, fåbodbrukare och så har vi även jägarkomponenten: vargar är duktiga på att skada både får och hundar. Inte bara jakthundar, utan även sällskapshundar blir tagna. Ökningen är ganska stor, och tyvärr följer antalet skador också antalet vargar. Måhända att det finns ett tröskelvärde någonstans, där man har en brytpunkt, men så som det verkar nu blir det en konsekvens: ju fler vargar desto mer bekymmer.

Skulle man ha så mycket fler vargar skulle de också påverka de som håller nötkreatur eftersom det innebär fler möten där någon lite kalv tas. Det skulle också bli fler tagna hundar (jakt- och sällskapshundar). När det gäller vargar är det också upplevelsefrågan som ska vägas in: man är rädd för varg, det är obehagligt att ha dom runt knuten, det är traumatiskt att få sina djur dödade (tamboskap eller hund), man är rädd för att skicka ungarna till busshållplatsen. Som en medlem sa "hur rädd ska man vara för att det ska räknas?".

Konsekvenserna är: fler döda får, lite fler döda nötkreatur (vargarna är väldigt selektiva, det väljer helt enkelt det byte som är enklast att döda – vargen gör en riskanalys). Det finns varg i Riala-

trakten, utanför Stockholm: de flesta vargar västerut i Sverige livnär sig på älg större delen av året, det är basfödan. Men de vargar som vistas i Stockholmstrakten, där det finns fruktansvärt mkt rådjur, livnär sig i stort sett bara på rådjur. För de är lätta att ta och de skadar sällan vargen själv.

Sedan är vargen ett sådant djur som drar mer åt politik. Vargen är främst drabbad utav brist på politik (att EU-kommissionen lägger sig i – men det gör de inte utan orsak, utan det beror ju på att somliga i Sverige har klagat på licensjakten), så folk är fruktansvärt frustrerade. Dels allmänt (man tyckte att politiken gick för långsamt och att de inte förstod hur eländigt det var) och sen när det väl började röra på sig i politiken, dvs. när licensjakten kom igång, var stärkte berörda psykologiskt.

Men vi ser inget positivt: det är grundmurat negativt. Vi har medlemmar från Smygehuk till Haparanda, från Strandvägen till Torsby. Men majoriteten är tyvärr väldigt rovdjurskritiska. Det finns en och annan "vargkramare" som är medlem hos oss, men de hörs inte. Det är väl helt enkelt så att de som är mest engagerade, drivande och förtroendevalda hos oss, är de vi hör mest. De fångar upp någon slags mittfåra i "stämningen", och du kan vara övertygad om att de flesta som ringer till regionala ordföranden de ringer inte för att säga "vi tycker det är kul, det här med vargar".

SCENARIO 2 – FÄRRE VARGAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet vargar]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet vargar minskar med ca 60 procent så att det inom 5 år finns 100 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningen det antal vargar som fanns i Sverige år 2005.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.4):

Även djurhållningen förändras över tid så lite försiktig för man vara när man gör prognoser. Men om det är så pass mycket färre skulle det helt enkelt bli färre dödade får, hundar och tamdjur. Den här minskningen orsakas inte att vargarna självdör utan det betyder att vi har jakt. Och då finns en psykologisk del i att inte vara styrd av Bryssel eller Stockholm. Så psykologiskt och upplevelsemässigt skulle folk känna: nu skiter de inte i oss längre, de förstår hur det är. Vi får vara med och påverkar vår egen situation, vi får skjuta de vargar som orsakar konsekvenser runt byn, osv. osv. Effekterna i kronor och ören hänger på hur djurhållningen skulle utvecklas, men inom 5 år (med samma djurhållning som idag) så kan man tänka sig minskade kostnader.

För majoriteten av våra medlemmar skulle man knappast hitta några negativa konsekvenser.

Fråga 5. Har du (eller din organisation) upplevt några förändringar (kontinuerliga/temporära) gällande förekomsten av rovdjur de senaste 20 åren?

Bortsett från vad LRF tycker så är naturvårdsförvaltningen en succé även om det är massa debatt kring vargar. De senaste 20 åren är faktisk den perioden de ökade, det fanns otroligt få 1992-93. Det är precis då kurvan börjar röra på sig, så hela resan har skett de senaste 20 åren.

Björn: om du hade frågat Naturvårdsverket 1992-93 så hade de förmodligen sagt att det finns ca 1000 björnar i Sverige, och det sa man i flera år. Men det berodde på att man inte hade bättre

underlag. Såsmåningom blev svaret att vi hade 2500, men det var ju inte så att det hände över en natt, utan det skedde en långsam ökning som vi inte hade något vetenskapligt underlag på. Så björnarna har under den här perioden ökat med säkert minst 1000 idniver, även om de har långsam reproduktion jämfört med vargar.

Lodjur: rådjursexplosioner skedde under 1980-talet, p.g.a. råvskabb, och lodjuren svarar från mitten av 1990-talet och ökar enormt eftersom de hade hur mycket föda som helst. I början av 1980-talet fanns det knappt några lodjur, förutom i Norrland. Det var i stort sett tomt i hela södra Sverige.

Järv: tillväxten i stammarna har gått långsamt, men även där är vi nära gynnsam bevarandestatus, om man vill använda det uttrycket. Så hela resan med rovdjursens tillväxt har inträffat de senaste 20 åren. Så ja, vi har märkt förändringar. Ni har gafflat in perioden där detta har skett – 20 år är en bra tidsperiod att använda sig av.

Fråga 6. Vilka är de viktigaste faktorerna för att komma fram till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning i Sverige?

a. Lista faktorerna

För LRF är det första på kort sikt, och det viktigaste, är att man får en hantering utav skydds jaktärenden. Den ska vara snabb, liberal, och utan krångliga villkor. Förutom att det är praktiskt så är det så att ju längre tid det tar att genomföra en skydds jakt som man ansöker om, desto fler djur dör det. Den är det också det här psykologiska aspekten: för en bonde är det jobbigt när man inte kan skydda sina djur. Och det händer gång på gång och det är traumatiskt. Vi har hamnat i en lagstiftning, som beror på EU-inträde, vilken gör att det här går långsamt. En myndighet får inte ens tänka på jakt om det inte finns en annan lämplig lösning: det är hela grundläggningen. Så det innebär att man ska syssla med allt annat först, t.ex. undersöka vad det finns för möjligheter att skydda sig mot angrepp och om bonde faktiskt ha skyddat sig. Efter ett antal dagar kommer man förmodligen fram till nej, det här är kris, och då har ytterligare 15 får hunnit dö. Så det här är omänskligt för en djurhållare.

På grund av att det nu finns en anmälan mot licensjakten på varg, som har gjort att myndigheterna fått en tydlig hint från regeringen att nu måste vi vara jättestorsigtiga med skydds jakt också, för annars är de på oss som blåslampor från Bryssel. Detta drabbar ju våra medlemmar. För även om det en och annan skydds jakt som meddelas (det är ju nästan alltid varg det bråkas om) så går det långsamt. Då blir ju folk otroligt frustrerade. En snabb, generös skydds jakt utan massa krångel – det är LRF:s nummer ett. Det här är väl det mest konkreta och handgripliga i rovdjursförvaltningen. Om man inte löser detta så kommer LRF inte komma med på talet riktigt, eftersom det är så grundläggande. Alla vet att skadorna kommer öka med ökat antal vargar. Så som vi ser det måste vargstammen förvaltas, och det finns inte annat sätt att förvänta än med jakt, och det är precis det man började med 2011-2010, dvs. en licens jakt som reglerar vargstammen. Men, det är omöjligt nu utav juridiska skäl. Vargen måste förvaltas genom, vad vi nu kallar antalsreglerande jakt. För annars har både juridiken och politiken visat att de skiter i oss, om man uttrycker sig så. Det är så LRF:s medlemmar upplever det.

Sedan är det så att det går att bevisa att ett visst rovdjur tagit ett tamdjur så får man ersättning för det dödade djuret. I vissa fall får man till och med viss ersättning för det merarbete som drabbar en. För det är ju inte bara så att det ligger tre döda får i en hage: du har ju massa extrajobb som drabbar dig. Ofta är det så att för varje ny trakt som vargen kommer till "uppfinner man hjulet på nytt": bönderna, länsstyrelsen, alla runtomring undrar vad det är som händer. Visserligen kan man lära sig av kollegor i Värmland och Dalarna, men det funkar inte. Man försöker att skydda sig med stängsel. Vissa är dyra, krångliga och aningen överdimensionerade med det går ju att till stor del (dock inte 100 procent) att skydda sig med hjälp av rovdjursavvisande stängsel. Men det är ju inte sådant som bönder har vanligen, för deras skyldighet är att hålla djuren inne. Men det här handlar om att hålla rovdjur ute. Då ska det vara eltrådar och högre stängsel.

Det finns ett visst stöd (materialkostnad och ibland även arbetshjälp) för att sätta ut nya stängsel, men när man väl gjort det står man där med ett rovdjursstängsel som är utformat på ett helt annat sätt än det stängsel man skulle haft om man var en "rovdjursfri"-bonde. Ska elen funka så måste det röjas i ankelhöjd, för växer det upp gräs är det helt enkelt så att man jordar systemet: dvs. strömmen leds ner i backen och då har man ingen effekt. Så man måste i princip gå med gränsröjare

(beroende på hur sommarvädret är är) ett antal ggr. Är det en blöt sommar krävs röjning oftare. Då säger våra medlemmar, med visst rätt: jag har inte tid eller råd med detta. Det kostar mig skjortan. Jag kan inte anställa någon för att röja stängslet, men röjer jag inte är det helt meningslöst eftersom den elektriska effekten uteblir.

Så vår policy är klar och tydlig: vi vill att staten inte bara hjälper till med material. Om vi ska ha rovdjur i den här mängden, på de här platserna, då får staten vara så god att betala. Vi har inte bett om rovdjur, säger våra medlemmar, så varför ska min gård och familj betala för rovdjurspolitiken? Om inte staten betalar vad det kostar så är vi inte riktigt med. Vi kan inte acceptera det tryck som framförallt färbönderna har. Men man tycker från andra håll "det regnar, det finns varg, det åskar" – det får man skydda sig mot. Det är andra sättet att se det på. Men så ser inte våra medlemmar på det. Man vill gå skadefri – ekonomiskt.

b. Hur kan din organisation bidra till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning?

Det står främst i vår nya policy. Även politikerna har insett att vi inte kan ha hur mycket varg som helst. En hake är att vargarna är väldigt inavlade: det är för få som har tagit sig hit efter att de försvann. Och då har man insett att om man förbättrar genitiken kan man hålla en mindre vargstam för då är den ändå långsiktigt livskraftig. Det är också LRF:s uppfattning. Men bestämmelserna i jaktlagstiftningen är sådana att om man ska pytsa ut vargar, oavsett om det gäller vuxna individer eller valpar, så ska markägare och jakträttshavarna godkänna detta. Man har i princip veto om man inte hittar statlig mark som ligger bra till. Men det sista är svårt för vargarna vet ju inte var gränsen går: de lägger sina valpar på vilken bondmark som helst. Det är väldigt svårt för bonden Olsson att säga ja till utplacering, för han kommer bli paria på bygden eftersom det här har blivit så hett. LRF håller med om att genetiskförändring är nyckel till att kunna hålla en förhållandevis liten vargstam som är långsiktigt livskraftig. Men, vi är positiva om man får en antalsreglerande jakt och om man förenklar skyddsjakten. Det är dealen.

c. Vem bär huvudansvaret för om det ska lyckas eller inte?

Enligt oss var politiken på väg åt rätt håll (man hade bestämt sig för ungefärligt vargantal och riksdagen hade bestämt att man skulle reglera djuren, och det var nått vi kunde sköta nationellt). Sedan anmäldes detta till Bryssel och helt plötsligt kunde man inte sköta saken nationellt och nu står det helt still. Så även om man kan tycka att politikerna varit feiga, vilket några av medlemmarna tycker, så är det så att politiken fastnat i "EU-saxen". Är man medlem i EU kan man faktisk inte göra hur som helst då det skulle leda till vite, vilket är politiskt obekvämt.

Mikael Karlsson, Naturskyddsföreningen

Fråga 1. Allmänt

- a. På vilket sätt är du involverad i Naturskyddsföreningen?
- b. Hur länge har du varit aktiv inom Naturskyddsföreningen?

Mikael Karlsson, ordförande sedan 2002. I styrelsen sedan 1997. Innan dess ordförande i Naturskyddsföreningen Karlstad och Värmland andra halvan på 1990-talet.

Fråga 2. Generellt – vad tycker du om dagens förekomst av rovdjur i Sverige?

- a. Tillfredsställande/inte tillfredsställande?
- b. Sverige behöver fler/färre rovdjur eller det är bra som det är?
- c. Viktiga likheter/skillnader gällande ovanstående (a och b) beroende på vilket rovdjur som avses.
 - i. Björn?
 - ii. Järv?
 - iii. Lodjur?
 - iv. Varg?

Överlag vill jag se fler rovdjur, det vill föreningens medlemmar liksom svenska folket. För järv och varg är det definitivt så för föreningen. Lodjuren ligger också lågt i antal. Vi har heller inget emot att det blir fler björnar. För oss är gynnsam bevarandestuts en miniminivå – vi har inga tak. Det gäller inte heller bara antalet utan även utbredningen. Och det är inget av de stora rovdjuren som finns i sitt naturliga utbredningsområde.

Mest otillfredsställande är nog situationen för vargen, och den högljudda debatt som finns kring den. När jag jobbar på EU-nivå vet jag vad vargdebatten och avskjutningen betyder för bilden av Sverige. Man tycker det är pinsamt och jobbigt att Sverige försämrar sin status genom att påverka bilden av landet på det här sättet. Det är klart att vargdebatten inte får den kontinentale europén att tänka illa om Sverige på kort sikt men med tiden ser jag att Sveriges anseende i miljöfrågor skadas allvarligt.

Hur man kvantifierar detta är ju jättesvårt. Hur viktigt tycker svenskar det är att Sverige får genomslag i klimatfrågan? Många skulle nog säga att det är jätteviktigt. Men Sveriges förhandlingsförtroende bygger ju på vad man gör på andra håll. Polen är ingen bra miljöförhandlare (trots att man har rätt bra miljöpolitik på vissa håll) eftersom landet porträtteras som "kol-landet". Vilken bild finns av Sverige, som aktivt skjuter utrotningshotade däggdjur?

Vi har en överlag starkt enig syn i rovdjursfrågorna inom föreningen, den finns över hela landet. Två av våra medlemsstarkaste kretsar är Värmdö och Rättvik. Och procentuellt sett skulle jag vilja säga att vi har fler aktiva medlemmar i glesbygd än storstad. Om det skulle vara skillnader mellan medlemmarnas åsikter gällande rovdjuren beror det nog mer på personlighet än just stad-land eller ålder. Men det finns variationer inom ramen, t.ex. har Gävleborg sagt nej till skydds jakt på lodjur. I Dalarna säger man delvis olika saker i olika kommuner. Gällande ålder kan den påverka resonemanget, men åsikterna skiljer sig inte åt i grunden. Kanske en äldre naturvårdsintresserad man mer betonar att man måste lära sig leva med skador, etc., medan klimatintresserade småbarnsföräldrar i storstäderna kan ha en annan syn. Göran Eriksson, med fleras, studier har dock visat på en komplex situation vad gäller attityder bland svenskarna, och även på att skillnaden mellan land och stad i allmänhet är väldigt liten (ingen signifikant skillnad), även om man ser olika attityder mellan extrem storstad och jägare i områden med varg, osv.

Vi kommer nu att ställa frågor gällande olika scenarier för förekomsten av björn, järv, lo och varg i Sverige. Du ska i din roll som företrädare för Naturskyddsföreningen ta ställning till om och hur er organisation skulle påverkas av scenario 1 (innebär fler av de respektive djuren än vad som finns idag) och scenario 2 (innebär färre av de respektive djuren än vad som finns idag). När du funderar över vilka positiva (nyttor) och negativa (kostnader) konsekvenser som dessa scenarier kan tänkas medföra är det meningen att du ska jämföra med dagens situation, det så kallade jämförelsealternativet.

Scenarierna (ökning/minskning) och jämförelsealternativet (dagens situation) baseras på fakta hämtat från ett delbetänkande i Rovdjursutredningen, Rovdjurens bevarandestatus (SOU 2011:37). Notera dock att scenarierna är *hypotetiska förändringar* konstruerade i syfte att kunna kartlägga vilka kostnader och nyttor som kan tänkas uppstå givet en (trovärdig) ökning eller minskning av respektive rovdjurs populationsstorlek. Specifikt vilka metoder som skulle behövas för att få till stånd den illustrerade ökningen/minskningen för respektive rovdjur (och vilka kostnader och nyttor metoderna i sig själva innebär) är inte fokus för intervjun.

Fråga 3. Det är endast av intresse att kartlägga kostnader och nyttor för de rovdjur som kan tänkas påverka er organisation. Därför ber vi dig anta en ökning/minskning gällande antalet rovdjur (björn, järv, lo och/eller varg) i Sverige. Vilket rovdjurs ökning/minskning förväntas skapa kostnader och/eller nyttor för den organisation som ni företräder?

Genomgående för alla rovdjur är den grundpositiva aspekten att de finns för det uppfattar många som värdefullt i sig. Det är ett moraliskt ställningstagande. Det finns alltså mycket höga inneboende värden. Ekonomer försöker ibland kvantifiera dessa, och i en sådan studie nyligen översteg värdet 10 miljarder kronor i Sverige, men det fångar ändå bara en del av bilden. Om man ska fokusera på Naturskyddsföreningen som organisation skulle vi nog säga att värdet är oberoende av människan själv. Om man frågar "är det gott att det finns rovdjur även om det inte finns människor?" så skulle medlemmarna svara ja, värdet av rovdjur är oberoende av rovdjurens eventuella nytta för oss. Och det värdet ökar med antalet allmänt sett: ju rikare natur, desto positivare. Och det är ganska välbelagt i allmänheten också, t.ex. FjällMistras rapporter, som visar att en majoritet av svenskarna, och av befolkningen i rovdjurslänen, gillar att de fyra rovdjuren finns i landet. Många andra har gjort studier och redovisat att svenskarna över lag tillskriver naturen och de stora rovdjuren ett mycket stort värde. Det är ett sätt att uttrycka en del av det Naturskyddsföreningen känner. Sedan finns även naturvårdsmotiv och mer konkreta ekonomiska värden genom t.ex. turism. Finns det då en nivå där det här värdet inte fortsätter att öka? Nja, kanske inte. Däremot kanske det finns en tröskel för när kostnaderna ökar snabbt. Men FjällMistra undersökningarna visar att svenskarna vill se större stammar rovdjur.

Fråga 4.1: BJÖRN

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: I dagsläget (enligt de senaste beräkningarna av antalet björnar i Sverige från 2008) finns det ca 3 300 individer (2 968–3 667).

SCENARIO 1 – OFÖRÄNDRAT ANTAL BJÖRNAR JÄMFÖRT MED IDAG

Scenario 1 [*oförändrat antal björnar*] = Eftersom Rovdjursutredningen gör bedömningen att den skandinaviska björnpopulationen bör bestå av minst 2 000 björnar för att på lång sikt vara livskraftig, innebär ökningsscenarioet att dagens nivåer behålls. Scenariot innebär därmed att antalet björnar förblir oförändrat de kommande 5 åren.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal** björnar jämfört med idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal** björnar jämfört med idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.1):

Negativ konsekvens är en utebliven ökning av de värden som en ökat antal björnar kunnat bidra med. Sedan tror jag att om man skulle göra FjällMistra-studierna i detalj skulle det säkert finnas en gräns för värdet av ökat antal rovdjur, men det skulle kanske vara svårt att dra den gränsen.

Men visst finns det negativa konsekvenser även av olika skador som uppstår i och med björnstammens storlek idag: de kan störa i samhället genom att gå in i byar, rota i sopor, och ta djur (tamdjur eller bytesdjur för jägarna).

SCENARIO 2 – FÄRRE BJÖRNAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet björnar]= Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet björnar minskar med ca 50 procent så att det om 5 år finns 1 800 björnar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för björn i Sverige (för den svenska delen av den skandinaviska björnpopulationen).

- 1. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med färre björnar än idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna**
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?**
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?**
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?**

- 2. Vilka negativa konsekvenser tycker du att en situation med färre björnar än idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna**
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?**
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?**
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?**

Samlat svar på scenario 2 (4.1):

Det skulle föreningen och väldigt många svenskar se som ledsamt. För våra medlemmar skulle de negativa konsekvenserna vara stora. En sådan minskning skulle vara mycket dramatisk för då går ju ett av de stora rovdjur som etablerar sig på en gynnsam bevarandestatus nu mot en krasch. Siffran för gynnsam bevarandestatus för björn är omdiskuterad. Hur minskningen sker (genom jaktpolitik eller p.g.a. sjukdom) spelar mindre roll. Men givetvis skulle vi bli långt mer irriterade i föreningen om det var en avskjutningspolitik. Men de stora värdena ligger i upplevelsen av en rik natur. Vad har vi människor för rätt att kränka andra arter och begränsa deras livsutrymme? Frågar vi äldre medlemmar så skulle de säga att djuren har hemortsrätt i faunan, utifrån ett slags naturlighetsargument. Yngre medlemmar ser det nog som så att all natur är påverkad av människan men att vi inte har rätt att ta så stora anspråk att andra arter tar skada. Värdena på de stora rovdjuren är mycket högre än för andra arter, säkert för att det är lättare att identifiera sig med ett däggdjur än med skalbaggar, men inte enbart.

Sen är det klart att på vissa håll skulle det vara lättare att mäta effekterna. Ekoturism är ingen stor näring i landet men björn och varg lockar hit folk. Det finns kanske två effekter här. För det första: Försvinner björnen från Dalarna kan man inte ha björnsafari där, vilket påverkar de som arbetar med den typen av näring. För de andra är Sverige ett land med rik natur och det är därför många turister väljer att åka till Sverige. Sen är det en annan sak om de faktiskt tar sig ut i naturen eller om de stannar i Stockholm och går på skansen: men de har ändå bilden av att Sverige är ett grönt miljöland med rik natur.

Positivt är ju att de skador som björnen gör, vilka enligt statistiken i och för sig inte är så stora, kommer minska. Vad det betyder är svårt att avgöra. Jag tror inte att vi kan se en linjär förändring av skador. För björn kanske det finns mer av de individer vi kan kalla problembjörn, alltså de som letar i soptunnor och inte längre är skygga. Om det är just problembjörnarna som minskar så minskar problemen mer. Är det andra som minskar så minskar inte just detta problem.

Fäbodarna skulle säkert uppleva nytta, även om antalet angrepp är mycket få, drygt ett dussin per år. Men en 50 % minskning skulle ha klart mer kostnad än nytta för samhället. Men Naturskyddsföreningens medlemmar ser absolut inget positivt i en 50 % minskning. Men ingen vill ju heller att det ska uppkomma skador av rovdjur. Men jag tror de flesta av våra medlemmar, och till viss del även lantbrukare och jägare, skulle beklaga en halvering av stammen.

Fråga 4.2: JÄRV

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: I dagsläget finns ca 650 järvar i Sverige.

SCENARIO 1 – FLER JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet järvar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar ökar med ca 30 procent så att det om 5 år finns 850 järvar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för järv i Sverige.

- 1. Vilka negativa konsekvenser uppskattar du att en situation med fler järvar än idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna**
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?**
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?**
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?**

- 2. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med fler järvar än idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna**
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?**
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?**
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?**

Samlat svar på scenario 1 (4.2):

Väldigt positivt. Järven är i en problematisk situation och det behövs fler järvar i Sverige, inte färre. Den behöver även breda ut sig mer.

För björn finns björnsafari och björnturism. Men för järv finns det inte motsvarande. Det är allmänt de existentiella värdena som uppkommer. Man skulle säkert kunna dra nytta av en ökning om det innebar att det fanns lite större möjlighet att skåda järven.

Negativa konsekvenser uppkommer framförallt för rennäringen. Det är därför man skulle behöva en särskild ansats för rennäringen. Man lyckas ju komma överrens med samhället om hur man ska göra för vissa andra skador på ren, av trafik, men det är svårare när skador orsakas av rovdjur.

Vad skulle det betyda för Turistföreningen, Frilufsfrämjandet och liknande verksamheter, för Norrlands inland och fjällkedjan, om rovdjuren kom i en sådan situation att man under en vandring i någon av nationalparkerna av en slump skulle få se ett av de stora rovdjuren? Det skulle betyda ganska mycket. Det kunde bli en rejäl ekonomisk vinst för Norrbotten, även om man inte skulle få en östafrikansk safaribusiness på det, eftersom det alltid kommer vara svårare att se de svenska rovdjuren.

SCENARIO 2 – FÄRRE JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet järvar]: Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar minskar med ca 40 procent så att det om 5 år finns 400 järvar i Sverige. Detta antal motsvarar de etappmål som riksdagen antog för järv 2001.

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - i. Lista konsekvenserna
 - j. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - k. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - l. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.2):

Färre djur innebär det omvända. Minskningarna är så kraftiga att det skulle vara snudd på ramaskri och föreningen skulle se det som ett stort minus, även om vi har färre medlemmar i norra Sverige (i absoluta antal, inte alltid procentuellt). Men samtidigt blir det minskad skada på rennäringen p.g.a. färre järvar. Men det väger nog lätt. Rennäringen intresse väger nog lättare i föreningen än lantbruket i övrigt, även om det inte alls är motiverat eftersom rennäringen påverkas relativt mycket av järven och de stora rovdjuren.

Fråga 4.3: LODJUR

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer.

SCENARIO 1 – FLER LODJUR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet lodjur]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet lodjur ökar med 20 procent så att det om 5 år finns 1800 lodjur i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.3):

Vi vill ha fler lodjur än så. Men vi ser positiva konsekvenser av den ökning som ändå föreslås. Motiven är ungefär desamma som för föregående djur, men värdet på lo och björn är nog högre än

för järv. Järv är ett ganska okänt djur. Lo har gullighetsfaktorn som påverkar alla, men det betyder inte alls att det för den skull är en ytligt grundad värdering.

Positiva konsekvensen med ökningen är att lodjuret är ett djur med högt inneboende värde, vilket är värdet som dominerar för samtliga rovdjur, snarare än att man får ut ett oerhört stort värde i kronor i och med ekoturism och liknande verksamhet. Värdet av ekoturism skulle man inte få om man inte hade de allmänna värdena av rovdjuren. Turismen är toppen på isberget. Men turismen kan likväl vara viktig i en glesbygd där rovdjur finns och gör att servicebutiken och bensinmacken finns kvar. EU-kommissionen gjorde nyligen en monetär värdering av Natura 2000-områden i hela Europa och de hade oerhört höga värden, i mångmiljardklassen. Nu är Natura 2000 skydd av områden, oavsett vad som finns i själva området, men det är klart att områden med rik fauna är mer värdefulla för turism, rekreation och näringsliv än områden som består av fattigare skogar.

Hur förklarar man upplevelsevärden och rekreation? Gällande rekreation kan det vara så att det betyder mer för folk att vandra i en skog där man vet att det finns ett rikt djurliv, även om man inte direkt ser det. Lodjur är svåra att se i största allmänhet, men även det borde folk kunna se oftare med en ökning.

Negativa konsekvenser i form av skador ser vi helst ska förebyggas. Tamboskap, som får och ko, där är vi förstående för de skador som kan uppkomma av lo, varg osv. Däremot är vi inte alltid med på att det är lämpligt att skjuta bort rovdjuren, men vi har förståelse för problematiken och skydds jakt kan förstås behövas.

Här kan man också utskilja att det skulle bli viss minskad jakt på rådjur för jägarna eftersom lon tar rådjur. Det kan jag ändå tänka mig att fler har större förståelse för att det blir. Skydds jakt på lodjur kan i vissa fall vara nödvändigt för att skydda tamboskap och undvika en alltför stor ökning av skadorna lokalt. Men vi kan inte acceptera jakt på lodjur för att värna jägarnas jakt på rådjur som motiv.

Rent generellt är det så att Naturskyddsföreningen har långt större förståelse för de skador som rovdjuren orsakar arella näringar jämfört med utebliven jakt. Jakthunden kommer någonstans däremellan, även om det alltid är tragiskt när skador sker, ett knappt femtiotal i landet per år. Vargen kan skada hund, men hunden släpps som en del av jakten på jägarens eget initiativ. En jägare som släpper en hund i en riskabel jaktsituation får acceptera att det kan hända saker med hunden. Rovdjuren är för övrigt inte alls den stora faran här, utan långt fler sparkas ihjäl av älgar, skjuts ihjäl av jägarna och dödas i trafiken.

SCENARIO 2 – FÄRRE LODJUR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet lodjur]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet lodjur minskar med ca 20 procent så att det om 5 år finns 1 200 lodjur i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för lo i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre lodjur** än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre lodjur** än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.3):

Det bli andra sidan av myntet av det jag just nämnde. Minskningen är inte procentuellt lika stor som för järven, men den får nog större effekt i debatten eftersom lodjuret är mer uppmärksammat och finns i området där fler bor. Trots detta är det få som faktiskt sett ett lodjur. För Naturskyddsföreningen finns inga positiva konsekvenser av det minskade antalet i sig. Men som i andra fall kan är det värdefullt för till exempel färgare att få ett lägre rovdjurstryck.

Fråga 4.4: VARG

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: Dagens bestånd av vargar uppskattas från vetenskapligt håll till mellan 252 och 291 individer (för vidare beräkningar används mittpunkten på intervallet, dvs. 271 individer).

SCENARIO 1 – FLER VARGAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet vargar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet vargar ökar med ca 80 procent så att det inom 5 år finns 450 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.4):

Typerna av värden här är desamma som för övriga rovdjur. 450 vargar skulle inte räcka och inte vara gynnsam bevarandestatus enligt vår mening. Varför inte? Jo, för att det inte är någon forskare som håller med om det resultatet i Rovdjursutredningen. De vetenskapliga experter som deltog i utredningen sa 700 individer, och sedan filade Lars-Erik Liljelund (utredaren) ner detta till 450, utan något sakligt motiv. Andra forskare säger omkring 1000, beroende på förutsättningarna. 450 innebär inte att vi är nöjda, men det skulle vara ett stort steg i rätt riktning. Gällande vargen accepterar vi idag viss skydds jakt, om den sker enligt regelverket, men vi är direkt avvisande till licensjakt.

Samtidigt är vargen det djur som har potential att göra störst skada. Det beror lite på var vargarna finns. För att ta ett exempel: Junselevargen. Det förstår varenda kotte att om den försvinner (p.g.a. helikopterflytt eller jakt) så blir det bättre för rennäringen. Frågan är om man kan göra något annat för att förebygga skada eller kompensera rennäringen. Hur mycket skada ska rennäringen behöva ta? En varg som har revir i ett område där det är mycket aktivitet, så som rennäring eller som är boskapstätt, orsakar mer skada än de vargar som finns längre bort. Men där har vi älgjägarna som tycker vargen tar deras bytesdjur. Allt beror på vilken intressent man frågar. Någoting måste vargen äta, och det är inte blåbär. Samtliga huvudsakliga organisationer, förutom Riksjägarna ibland, vill ha varg (även fåbodbrukare brukar vara med även om de inte vill ha vargen bland just sina djur), så alla är egentligen beredda på att det bli skador. Dessa måste accepteras och hanteras. Man ska motverka skador så långt som möjligt. Men det går inte att få ner skadorna av varg till noll. Med fler vargar blir det fler skador eftersom vargen tar älg och boskap. Och skador som inte kan förebyggas måste kompenseras.

Gällande varg kan det kanske finnas problemindivider utifrån den skada som uppkommer, men jag har svårt att se att man på individnivå kan säga att en specifik varg är en problemindivid bara för att den tar boskap eftersom det är ganska naturligt att ta boskap för en varg. Våldigt få av de som är vargkritiska har faktiskt själva upplevt kostnader av varg.

Vi kan nog lära oss långt mer om hur vi kan förebygga skador, t.ex. på boskap och jakthundar. Hur vi bedriver älgjakten och skogsbruket påverkar dessutom älgstammen mer än vargens "skada" på den. Och visst har vi massa jägare som är medlemmar i föreningen och de gillar inte alltid att få varg i sitt jaktområde, men de accepterar att den finns.

SCENARIO 2 – FÄRRE VARGAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet vargar]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet vargar minskar med ca 60 procent så att det inom 5 år finns 100 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningen det antal vargar som fanns i Sverige år 2005.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.4):

Det vore katastrofalt. Hundra vargar är så få och med den dåliga genetik vi har idag skulle en störning kunna orsaka samma effekt som för ejdrarna eller sälarna på västkusten på 1980-talet, då tusentals dog på grund av virus. Endast 100 individer är extremt sårbart, särskilt som det knappt vandrar hit några vargar. Konsekvensen skulle vara enormt stor. Samma värde som för övriga djur går förlorat.

Gällande vargen kan man ju sälja turistupplevelser kopplade till den. I Värmland stärks varumärket genom att vargen är landskapsdjur och man skulle kunna få ut mycket mer, inte bara i monetär ekonomisk värdering, utan även som riktiga kronor i kassan. Endast 100 vargar i landet skulle förstöra möjligheterna för den här typen av verksamhet.

Positiva konsekvenser skulle såklart vara minskade skador orsakade av varg, på till exempel boskap.

Fråga 5. Har du (eller din organisation) upplevt några förändringar (kontinuerliga/temporära) gällande förekomsten av rovdjur de senaste 20 åren?

Det är klart att vi har gjort. Vi har upplevt de förändringar som varit och samtliga rovdjur har blivit fler de senaste 20 åren. Förekomsten av lo har varierat mest upp och ner och ligger just nu lågt. Björn har gått ganska stadigt uppåt och börjar nu stabiliseras. Även varg har hankat sig upp. Detta gäller både numerären och utbredningen i landet, och varg och lo har vandrat söderut. Det betyder att debattfronterna också har rullat söderut. Vargen kom tillbaka till norra Värmland för några decennier sedan, och sedan spred den sig till Dalarna och ner till kusten, bergslagen och Gävleborg. När jag var aktiv i Naturskyddsföreningen Värmland var debatten mest intensiv i Dalsland och Norge, det var debatttoppen. I Värmland är debatten ganska lugn idag. Det kan jämföras med häromåret med Kinnavargen i Kronoberg: där var det EN varg och det stod om den i tidningen nästan varje dag en tid. Det var extrem debatt och en extrem polarisering. Man ville ha skydds jakt

och länsstyrelsen i Kronoberg sa ja, men länsstyrelsen Skåne sa nej. I Värmland har man lärt sig bättre att leva med varg.

Vi i föreningen försöker vara ett steg före med intern utbildning. Det är först när vi gjort intern utbildning som vi kan ha bra extern utbildning i de här länen. Så vi har anpassat oss i vår interna utbildning. Vi har även ändrat vår policy: förr var vi extremt restriktiva och menade att man skulle värna om varje individ av varg. Idag är vi för skydds jakt i vissa fall. 10 år framåt i tiden kommer vi ha en ny situation igen. Vi har inget emot jakt principiellt i syfte att ta tillvara byte, eller för att värna vitala intressen, men vi ska inte skjuta hotade djur i strid med lagstiftningen. Också föreningen metoder har förändrats och vi har nyligen kämpats oss till talerätt i domstol.

Sedan är just rovdjursfrågan en liten fråga för oss i det stora hela. Våra fem stora prioriteringar är skog, klimat, hav, jordbruk och miljögifter. Men sedan har vi en rad andra frågor, däribland rovdjuren, och vi har ett starkt regionalt engagemang, så rovdjursfrågan tas upp i flera länsförbund och kretsar. Vi bedriver ju arbete kring biologisk mångfald och rovdjuren ingår här.

Fråga 6. Vilka är de viktigaste faktorerna för att komma fram till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning i Sverige?

a. Lista faktorerna

Förvaltningen måste till att börja med vara laglig. Idag är det i domstol som vi kan avgöra om situationen är olaglig, till exempel om det pågår jakt som inte är tillåten enligt gällande EU-direktiv. Men det är inte så enkelt som att det räcker att följa lagen.

Viktigt att ta fast på största gemensamma nämnare bland berörda. Där har vi en stark gemensam nämnare i form av förbyggande åtgärder: de måste öka och det pekar alla på. Vi hör det till och med från organisationer som tidigare delvis var emot detta eftersom de trodde att åtgärderna försvagade argumenten att jaga.

Sedan handlar det om att kompensera skador. Men ingen jag har stött på under mina år tror att man kan kompensera allt med pengar, och det måste ske inom rimliga gränser. En förlorad jakthund, som också är jägarens bästa vän, kan inte ersättas fullt ut, vilket alla förstår. Men pengar borde inte vara ett så stort problem som idag, då det finns ett stort gap mellan kostnad för skador och ersättning. Rennäringen får inte ersättning för merarbete, så som situationen blir när en hjord skingras på grund av att en varg kommer in, eller om ett avelsprogram förstörs. Den här typen av sekundära skador borde ersättas. Det sa Rovdjursutredning också, i alla fall lite blygsamt, för ett år sedan. Bockar man av dessa problem så hanterar man ganska mycket.

Det finns då kvar skador som inte går att förebygga med stängsel eller ersätta med pengar (som i en situation där det blir en oacceptabel skada). Då säger vi ok till skydds jakt om den sker enligt lag. Skydds jakt ska bland annat vara specifik, ske med precision, och ska minska skadan av det specifika djuret. Då kommer acceptansen av jakten och för rovdjuret också att öka. Däremot tror vi inte på "den allmänna jakten på skogen", licensjakten. Dels är den problematisk eftersom den reducerar exempelvis vargen drastiskt i individantal, vilket inte är hållbart. Och dels kan sådan jakt, som inte går på specifika djur, skapa situationer då man skjuter föräldradjur. Då finns risk att ungdjuren hellre väljer att äta lamm än älg eftersom de är sämre jägare. All jakt ska vara förenlig med lagstiftningen men när man nått över gynnsam bevarandestatus kan man använda andra förvaltningsformer. Även om vi då tycker att antalet fortfarande kan få öka kan vi tillåta ett större tryck från jakten.

Beslutsfattandet måste vara rättssäkert, transparent och begripligt (i betydelsen rationellt, det behöver inte betyda att man håller med om det) och ske med hög delaktighet i beslutsprocessen. Folkvalda eller utsedda ska vara ansvariga för att fatta beslut. Vargkommittén och liknande grupper kan inte sitta och fatta beslut, vi har inga demokratiska rättigheter att göra så. Man bör också decentralisera processen närmare dem som berörs av skador men jag köper inte argumentet att berörda är enbart de som drabbas då vi alla berörs av rovdjursfrågan. Beslut ska därför fattas inom nationella ramar: vi kan inte förvalta internationella rovdjursstammar via nationella beslut.

Organisationerna i Vargkommittén kan även bidra till arbetet genom att hålla rent från, och markera mot, personer som uppträder hotfullt och spårar ur i debatten. Där har vi alla ett ansvar. Även gentemot illegal jakt. Det finns extremer på båda sidor, på både jägar- och bevarandesidan.

Ska man få förståelse och acceptans måste man hantera detta. Man legitimerar annars indirekt negativa stämningar i landet.

b. Hur kan din organisation bidra till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning?

Vi kan bidra med både förslag på hållbar förvaltning och med att arbeta lokalt med stängsling och förebyggande åtgärder och kurser, och även genom att vara konstruktiva i de samtal som förs i rovdjursdebatten runt om i landet. Det finns en jaktutredning på gång, Rovdjursutredningen, Vargkommittén och vi är med i alla dessa, liksom i flera rådgivande forum.

c. Vem bär huvudansvaret för om det ska lyckas eller inte?

Alla organisationer som har synpunkter har ett ansvar, men huvudansvaret är politiskt. Det är politiska målsättningar, det berör alla svenskar idag och i framtiden. Staten måste täcka kostnaderna för förebyggande åtgärder och ersättning för vargen och övriga rovdjur som allmänt intresse. Den enskilde kan inte behöva bära det fulla ansvaret – det är en samhällsfråga. Nu gömmer sig politikerna bakom tjänstemän på Naturvårdsverket men de måste börja ta mer ordentligt ansvar. Det behövs mer pengar för att få myndigheterna att funka bra. Miljöbudgeten är bara fem promille av statsbudgeten och rovdjursfrågan är en mycket liten del av denna. Vi har råd med stora stammar av stora rovdjur, kostnaderna är långt mindre än nyttan.

Hans Hedlund, Sveriges Kommuner och Landsting

Fråga 1. Allmänt

- a. På vilket sätt är du involverad i SKL?
- b. Hur länge har du varit aktiv inom SKL?

Hans Hedlund, expert jakt och vilt. Invald i SKL 2003.

Fråga 2. Generellt – vad tycker du om dagens förekomst av rovdjur i Sverige?

- a. Tillfredsställande/inte tillfredsställande?
- b. Sverige behöver fler/färre rovdjur eller det är bra som det är?
- c. Viktiga likheter/skillnader gällande ovanstående (a och b) beroende på vilket rovdjur som avses.
 - i. Björn?
 - ii. Järv?
 - iii. Lodjur?
 - iv. Varg?

Vi har inga ambitioner att ändra riksdagen eller regeringens beslut och vi tycker det ska finnas ett rikt djurliv i Sverige, och där räknas rovdjuren in.

Vi kommer nu att ställa frågor gällande olika scenarier för förekomsten av björn, järv, lo och varg i Sverige. Du ska i din roll som företrädare för SKL ta ställning till om och hur er organisation skulle påverkas av scenario 1 (innebär *fler* av de respektive djuren än vad som finns idag och scenario 2 (innebär *färre* av de respektive djuren än vad som finns idag). När du funderar över vilka positiva (nyttor) och negativa (kostnader) konsekvenser som dessa scenarier kan tänkas medföra är det meningen att du ska jämföra med dagens situation, det så kallade *jämförelsealternativet*.

Scenarierna (ökning/minskning) och jämförelsealternativet (dagens situation) baseras på fakta hämtat från ett delbetänkande i Rovdjursutredningen, Rovdjurens bevarandestatus (SOU 2011:37). Notera dock att scenarierna är *hypotetiska förändringar* konstruerade i syfte att kunna kartlägga vilka kostnader och nyttor som kan tänkas uppstå givet en (trovärdig) ökning eller minskning av respektive rovdjurs populationsstorlek. Specifikt vilka metoder som skulle behövas för att få till stånd den illustrerade ökningen/minskningen för respektive rovdjur (och vilka kostnader och nyttor metoderna i sig själva innebär) är inte fokus för intervjun.

Fråga 3. Det är endast av intresse att kartlägga kostnader och nyttor för de rovdjur som kan tänkas påverka er organisation. Därför ber vi dig anta en ökning/minskning gällande antalet rovdjur (björn, järv, lo och/eller varg) i Sverige. Vilket rovdjurs ökning/minskning förväntas skapa kostnader och/eller nyttor för den organisation som ni företräder?

Järven är väl det enda som i princip bara finns i norra Sverige. Vad rovdjuren kan få för effekter är helt enkelt att folk inte klarar av att ha sitt levebröd, t.ex. fäbodrar. Det innebär en förlust för kommunen. Vi tappar ett antal invånare som levt i samhället, haft barnen i skolan, handlat på ICA, osv. Plus att den stora biten att det öppna landskapet kanske inte finns om 10 år om vi inte har folk som håller det öppet med sina betesdjur. Om vi inte klarar av balansen mellan djurhållning och rovdjur riskerar vi att slå ut landsbygdsnäringsarna. Och det här är inte bara en fråga för norra Sverige – hela landet berörs.

Fråga 4.1: BJÖRN

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: I dagsläget (enligt de senaste beräkningarna av antalet björnar i Sverige från 2008) finns det ca 3 300 individer (2 968–3 667).

SCENARIO 1 – OFÖRÄNDRAT ANTAL BJÖRNAR JÄMFÖRT MED IDAG

Scenario 1 [oförändrat antal björnar]= Eftersom Rovdjursutredningen gör bedömningen att den skandinaviska björnpopulationen bör bestå av minst 2 000 björnar för att på lång sikt vara livskraftig, innebär ökningsscenarioet att dagens nivåer behålls. Scenarioet innebär därmed att antalet björnar förblir oförändrat de kommande 5 åren.

- 1. Vilka negativa konsekvenser uppskattar du att en situation med oförändrat antal björnar jämfört med idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna**
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?**
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?**
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?**

- 2. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med oförändrat antal björnar jämfört med idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna**
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?**
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?**
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?**

Samlat svar på scenario 1 (4.1):

Får väldigt få signaler om att björn är ett problem så om det ökar eller minskar med ett hundratal tror jag inte får effekter åt nått håll. Det kanske framförallt är bärplockare som kan vara rädda, men med en bjällra på korgen hanterar man lätt det bekymret. Och oavsett om det är två eller tre tusen björnar har vi ett problem med att hundar under jakt kan råka väcka björnen ur idet.

Björn är snarare ett positivt inslag för många är intresserade av att se björn.

SCENARIO 2– FÄRRE BJÖRNAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet björnar]= Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet björnar minskar med ca 50 procent så att det om 5 år finns 1 800 björnar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för björn i Sverige (för den svenska delen av den skandinaviska björnpopulationen).

- 1. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med färre björnar än idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna**
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?**
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?**
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?**

- 2. Vilka negativa konsekvenser tycker du att en situation med färre björnar än idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna**
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?**
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?**
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?**

Samlat svar på scenario 2 (4.1):

Ser inte några fördelar med att minska björnstammen, den är inte ett problem. Även om det finns mkt björnar i västra Jämtland.

Fråga 4.2: JÄRV

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: I dagsläget finns ca 650 järvar i Sverige.

SCENARIO 1 – FLER JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 1 [*ökning av antalet järvar*]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar ökar med ca 30 procent så att det om 5 år finns 850 järvar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för järv i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.2):

Det finns inte så många barnsånger och sagobäcker om järv... Med den utgångspunkten tror jag inte att färre järvar skulle spela någon roll för naturupplevelsen av rovdjur.

Det är framförallt ren den slår, tror inte den ger sig på annan tamboskap. Järven i socioekonomiska perspektiv tror jag spelar relativt liten roll. Ser inga fördelar i naturupplevelsera: man skulle inte vara ute och fota järven.

SCENARIO 2 – FÄRRE JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 2 [*minskning av antalet järvar*]: Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar minskar med ca 40 procent så att det om 5 år finns 400 järvar i Sverige. Detta antal motsvarar de etappmål som riksdagen antog för järv 2001.

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - e. Lista konsekvenserna
 - f. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - g. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - h. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - m. Lista konsekvenserna
 - n. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - o. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - p. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.2):

Skulle kanske framförallt vara till förmån för rennäringen. Men, den slår inte på samma sätt som en varg gör. Den är ganska neutral.

Fråga 4.3: LODJUR

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer.

SCENARIO 1 – FLER LODJUR ÄN IDAG

Scenario 1 [*ökning av antalet lodjur*]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet lodjur ökar med 20 procent så att det om 5 år finns 1800 lodjur i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.3):

Lodjur är ett djur som många nog kan vara fascinerade av att se i naturen, även om det är ett väldigt skyggt djur. Om man ska hitta nått möjligt positivt skulle i så fall vara att lodjuren söder om Uppsala kan slå ett och annat vildsvin (i alla fall en kulting) som är ett större bekymmer än lodjuret själv. Visst har man hört att någon hund har blivit tagen av ett lodjur, men det är väldigt få. Men risken för frijagande hundar ökar om antalet lodjur ökar.

SCENARIO 2 – FÄRRE LODJUR ÄN IDAG

Scenario 2 [*minskning av antalet lodjur*]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet lodjur minskar med ca 20 procent så att det om 5 år finns 1 200 lodjur i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för lo i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre lodjur** än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre lodjur** än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.3):

Lodjuren har ganska små effekter, men i viss mån kanske man då får reglera vildsvins- och rådjursstammen på annat sätt. Jag tror det är ganska små effekter vi talar om. Men en vinter som denna (2012-2013) har tuffa effekter på rådjur.

Fråga 4.4: VARG

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: Dagens bestånd av vargar uppskattas från vetenskapligt håll till mellan 252 och 291 individer (för vidare beräkningar används mittpunkten på intervallet, dvs. 271 individer).

SCENARIO 1 – FLER VARGAR ÄN IDAG

Scenario 1 [*ökning av antalet vargar*]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet vargar ökar med ca 80 procent så att det inom 5 år finns 450 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.4):

Vargen har på många sätt ett oförtjänt dåligt rykte. Det finns en oro och rädsla för varg som är svårt att bekräfta vetenskapligt och empiriskt. Men det finns ju i nuläget yngre vargar som söker sig in i bostadsområdet utav nyfikenhet eller bekvämlighet. En ökning av varg i de begränsade områden som det trots allt rör sig om (så att det blir fler som närmar sig tätbebyggda område) det måste hanteras. En ökning liknande denna har jag svårt att se positiva konsekvenser av, vare sig för gles- och landsbygdskommuner eller en kommun som betraktas som tätort, t.ex. Uppsala eller Uppsala län. Istället måste vi hantera den genetiska förändringen.

SCENARIO 2 – FÄRRE VARGAR ÄN IDAG

Scenario 2 [*minskning av antalet vargar*]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet vargar minskar med ca 60 procent så att det inom 5 år finns 100 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningen det antal vargar som fanns i Sverige år 2005.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar** än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar** än idag skulle innebära?

- a. Lista konsekvenserna
- b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
- c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
- d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.4):

Det är viktigt att vi kan fastställa en genetisk hållbar vargstam, men helt utan att man ökar den till antalet. Men här är det lätt att förvaltningen kör i diket. Hur ska vi sedan hantera en varghona som Junselevargen? Frågan åskådliggör ju ett problem där vi har en varg som befinner sig nära befolkningen i ett samhälle där det finns vårdcentral, tandläkarmottagning, skola etc., så det är inte ett samhälle med bara massa fjäll. Vargen kommer alltså ganska när befolkningen och man blir orolig för framförallt jakt och hundarna. Oron att inte våga låta barnen gå till skolan är nog inte det stora problemet. Men, jag har inte bott där så jag har svårt att föreställa mig hur jag skulle hantera situationen om jag bodde där med mina små barn eller kommande barnbarn.

De negativa är ju frågan om hur man klarar en hållbar vargstam med så få individer. I övrigt har jag svårt att se negativa konsekvenser. De är just genetiken som är viktig för antalet vargar. Gällande naturupplevelsen är det få som tror sig kunna se varg i dagsläget ändå.

När vargen kommer in bland tamdjur i flock slår den, och det är inte bara för mat. En minskning av varg skulle alltså minska denna typ av händelser.

Fråga 5. Har du (eller din organisation) upplevt några förändringar (kontinuerliga/temporära) gällande förekomsten av rovdjur de senaste 20 åren?

För 3-4 år sedan fanns en acceptans för rovdjurspolitiken: man tyckte att nu försöker man faktiskt göra någonting. Nu har det gått ett antal år, och vi sitter i olika utredningar i olika städer, och pratar med länsstyrelsen och vildvårdsdelegationer, men ute i det område där kanske främst vargen är ett problem, så ser man inte några konkreta resultat så som pengar till staket och underhåll eller ersättning för slagna djur eller spridda flockar. Och vad gör man? Man kanske väljer att hantera sin överlevnad på plats. SGT – skjut, gräv och tig. Tyvärr. Det jag ser som en risk med att processen är tidskrävande. Vi tar myr-steg hela tiden och det finns en frustration över att det är så svårt att komma framåt. Det är få frågor där konflikten mellan stad och land är så tydlig som i rovdjursfrågan. Det är lätt att sitta i stan' och tycka att vi ska ha rovdjur, men man har ingen aning om effekterna i vardagen.

Visst kan man ersätta för skadat eller förlorat djur, men effekterna som rovdjuren har på hjorden som är mer svårhanterliga. Kostnaden för en fäbodbrukare att ta hem djuren och därmed göra slut på fodret kan bli väldigt höga för den enskilde.

Arbetet vi gör tar så lång tid att det riskerar att hända saker utanför vår kontroll. Och då får vi negativa effekter för landsbygden (som blir misstänkliggjort) och för de som önskar en livskraftig djurstam.

Fråga 6. Vilka är de viktigaste faktorerna för att komma fram till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning i Sverige?

- a. Lista faktorerna

Ett. Jag tror att vi relativt skyndsamt ska komma fram till ett resultat som ger förtroende i båda läger, så att det finns en tillit för de som är med i de företrädande organisationerna i Vargkommittén. Och att man inte ställer upp orimliga villkor så som att man kan ha rovdjur, men i inhägnade områden.

Två. Undvika alltför akademiska argument, som att hänvisa till forskare för att bevisa att någon annan har fel. De argumenten vänds mot de som har upplevt verkligheten och då har vi en konfrontation som inte leder någonstans.

- b. Hur kan din organisation bidra till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning?

Jag har väl kanske två roller i Vargkommittén. Den ena är att föra vidare samtal som vi har ute i gelsbefolkade området, gällande vad rovdjuren (framförallt varg) ställer till med. Men min uppgift är också att försöka få kommittén att förstå att vi faktiskt har en helt unik möjlighet i svensk förvaltning de senaste 50-åren: om vi kommer överrens om en handlingsplan och strategi för hur vi ska hantera riksdagens mål, då kommer det också att bli riksdagens beslut. Hur ska vi hålla ihop gruppen (kommittén) och få den att inse vilken viktig roll man spelar i den demokratiska processen.

Den här frågan berör vartenda parti och har en otrolig sprängkraft. Kommer vi överrens över vilka steg vi ska vidta så kommer det vi säger till att bli riksdagens beslut. Kommer vi inte överrens kommer det ändå fattas ett beslut i frågan. I bästa fall blir det centralbyråkrater i Gamla Stan – i värsta fall blir det centralbyråkrater i Bryssel. Oavsett är det sämre än att vi kommer överrens och det är det budskapet jag försöker förmedla på våra möten.

c. Vem bär huvudansvaret för om det ska lyckas eller inte?

Miljö- och landsbygdsministrarna borde i sina roller vara ännu mer delaktiga än de har varit hittills. Det ger en ökad tyngd åt frågan med närvaro av minister.

Solveig Larsson, Jägarnas Riksförbund

Fråga 1. Allmänt

- a. **På vilket sätt är du involverad i Jägarnas Riksförbund?**
- b. **Hur länge har du varit aktiv inom Jägarnas Riksförbund?**

Solveig Larsson, ordförande i Jägarnas Riksförbund sedan 4 år, aktiv medlem sedan ca 15 år.

Fråga 2. Generellt – vad tycker du om dagens förekomst av rovdjur i Sverige?

- a. **Tillfredsställande/inte tillfredsställande?**
- b. **Sverige behöver fler/färre rovdjur eller det är bra som det är?**
- c. **Viktiga likheter/skillnader gällande ovanstående (a och b) beroende på vilket rovdjur som avses.**
 - i. **Björn?**
 - ii. **Järv?**
 - iii. **Lodjur?**
 - iv. **Varg?**

Dagens rovdjursförekomst där några län fungerar som avelsstationer är inte acceptabel. Det är den väldigt kraftiga lokala ökningen och den politiska oförmågan att hantera framför allt vargen men även övriga rovdjur som ger den här situationen. För samtliga stora rovdjur har det gått förvånansvärt väl att uppnå en status där de kan klara att utvecklas, vilket sannolikt beror på den goda tillgången av bytesdjur. Rovdjuren har utan lokal kontroll fått tillväxa kraftigt och påverkan på samhället visar sig främst i glesbygden där traditionella näringar i flera fall drabbas hårt. I norra Sverige är det framförallt på rennäringen som lo, björn och järv har stor negativ påverkan. För jägarna och jakthundar är det framförallt vargen som är ett stort problem när det på många håll begränsar löshundsjakten och därmed försvårar viltförvaltningen. För jordbruk är varg och björn på flera håll tydliga predatorer. Sverige har antalsmässigt inte behov av fler rovdjur. Vi säger nej till frilevande varg, framförallt eftersom vargen globalt inte är en hotad art och vi ser inga möjligheter att vi kan hålla frilevande stammar utan oacceptabel påverkan på våra traditionella glesbygdsnäringar som skapat Sveriges unika natur och mångfald.

Björnen hanterar vi väl och vi har troligen Europas starkaste björnstam, tyvärr dock lokalt för stora koncentrationer. Det är en väldig fördel att björnen sover på vintern, så den är inte alls så problematisk som vargen. Dessutom har vi en skydds jakt som gör att man kan påverka situationen lokalt.

När det gäller järven är den i det närmaste i en gynnsam status så vi begär nu att det ska finnas en licensjakt på den. Järven kommer längre söderut och österut.-

För lodjuret är acceptansen för förvaltningen mycket låg i landet. Det beror bl.a. på inventeringstekniken. Det är gott om lodjur i stora delar av landet, men det fångas inte upp. I t.ex. Uppland och Värmland är det stort tryck på rådjursstammen från lodjuret och ändå får man knappt jaga lodjur. Lodjuret är nog ett av de djurslag som tar mest ren också. Men de är skickliga jägare och dödar ett djur, utan att skapa panik i flocken. Så det blir inte samma problem för rennäringen.

Vad gäller vargen är det här den stora konfliktfrågan. Den har fått alla symbolvärden som gör att den blir ett stort problem. Många anser att den är inplanterad. Hur vargen kom tillbaka är en fråga som diskuteras. Vidare är det förtroendet för politiken: varför tillåts internationella lagstiftningen styra frågan. Och dessutom har miljöorganisationerna fått ett väldigt stort inflytande och lokalt berörda känner sig utlämnade. Det gör att vargfrågan inte längre går att hantera med någon acceptans. Det behövs nya villkor och en förändring av EUs lagstiftning. För övriga rovdjur fungerar det, men vargen klarar vi inte av. Vi säger nej till frilevande varg på grund av att situationen ser ut som den gör.

Vi kommer nu att ställa frågor gällande olika scenarier för förekomsten av björn, järv, lo och varg i Sverige. Du ska i din roll som företrädare för Jägarnas Riksförbund ta ställning till om och hur er organisation skulle påverkas av scenario 1 (innebär *fler* av de respektive djuren än vad som finns idag) och scenario 2 (innebär *färre* av de respektive djuren än vad som finns idag). När du funderar över vilka positiva (nyttor) och negativa (kostnader) konsekvenser som dessa scenarier kan tänkas medföra är det meningen att du ska jämföra med dagens situation, det så kallade *jämförelsealternativet*.

Scenarierna (ökning/minskning) och jämförelsealternativet (dagens situation) baseras på fakta hämtat från ett delbetänkande i Rovdjursutredningen, Rovdjurens bevarandestatus (SOU 2011:37). Notera dock att scenarierna är *hypotetiska förändringar* konstruerade i syfte att kunna kartlägga vilka kostnader och nyttor som kan tänkas uppstå givet en (trovärdig) ökning eller minskning av respektive rovdjurs populationsstorlek. Specifikt vilka metoder som skulle behövas för att få till stånd den illustrerade ökningen/minskningen för respektive rovdjur (och vilka kostnader och nyttor metoderna i sig själva innebär) är inte fokus för intervjun.

Fråga 3. Det är endast av intresse att kartlägga kostnader och nyttor för de rovdjur som kan tänkas påverka er organisation. Därför ber vi dig anta en ökning/minskning gällande antalet rovdjur (björn, järv, lo och/eller varg) i Sverige. Vilket rovdjurs ökning/minskning förväntas skapa kostnader och/eller nyttor för den organisation som du företräder?

Jag vill också betona vikten av att också titta på det totala rovdjurstrycket i ett område, dvs. den sammanlagda effekten från björn, järv, lo och varg. Björnen river ett antal djur. Järven både jagar och är en asätare och lever på att andra rovdjur har dödat djur. Lodjuret är en färsköttsätare och slår ungefär var tredje dag. En varggrupp slår i genomsnitt 120 älgar per år, eller något annat. Om vi har björn, varg och lo i samma område blir det större påverkan, oavsett om det är en fårfarm eller om det är älg vi pratar om. Vi har lyckats få stora viltstammar i Sverige. De ställer till med skador, men vi förvaltar dem med jakt. Men när det handlar om rovdjur så får vi större skador på grund av att de också påverkar var viltet finns. Det här kan öka t.ex. trafikolyckor eller skogsskadorna. Det samlade rovdjurstrycket per ytenhet är därför intressant.

Kostnaderna blir mycket stora för de näringar som drabbas av stora rovdjur. Förbundet har länge krävt att en sammanställning görs för att få fram kostnaderna. Jag bedömer att de största kostnadsposterna tillhör stängsling med underhåll, sänkta intäkter av jaktarrenden och värdeminskning för skogs- och jordbruksfastigheter. Till det kommer att vissa näringar inte kan stängslas, som fäbodbruk och rennäring och där kulturarv och biologisk mångfald hotas om de tvingas upphöra på grund av stora rovdjur. Utöver det finns kostnader i form av försämrade livskvalitet där som ett exempel det inte längre känns meningsfullt att utöva jakt.

Fråga 4.1: BJÖRN

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: I dagsläget (enligt de senaste beräkningarna av antalet björnar i Sverige från 2008) finns det ca 3 300 individer (2 968–3 667).

SCENARIO 1 – OFÖRÄNDRAT ANTAL BJÖRNAR JÄMFÖRT MED IDAG

Scenario 1 [oförändrat antal björnar]= Eftersom Rovdjursutredningen gör bedömningen att den skandinaviska björnpopulationen bör bestå av minst 2 000 björnar för att på lång sikt vara livskraftig, innebär ökningsscenarioet att dagens nivåer behålls. Scenarioet innebär därmed att antalet björnar förblir oförändrat de kommande 5 åren.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal** björnar jämfört med idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?

- c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **oförändrat antal** björnar jämfört med idag skulle innebära?
- a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar scenario 1 (4.1)

Vi tror att björnantalet ökar. Det finns inte en avskjutning som stämmer med den tillväxttakt vi har. Björnjakten bedrivs som licensjakt på länsnivå och så finns det skyddsjakt.

Vi behöver definitivt inte ha fler björnar i landet, men vi tror att den växer nu. Vi har lärt oss ganska väl att leva med björn. Förutsättningen är att rennäringen kan hålla undan sina kalvar ifrån björn. Det här lägger man ner mycket jobb på. Vissa björnar är otroliga renkalvsdödare. Det här verkar vara individberoende. Och sen är det också viktigt att det finns gott om bär så att björnen får äta ordentligt på hösten. En björn som inte får i sig tillräckligt med mat ställer till problem. Björnen är det djur som dödar flest människor. Dessutom river de upp ensilagebalar etc. En äldre björnstam kan också vara ett problem, de har inte lika lätt att få i sig tillräckligt med näring. Björnen är van vid oss människor. Sannolikheten att det ska bli fatala konsekvenser av björnen ökar med en åldrande björnstam samt om det är dåligt med bär. Då krävs det snabba skyddsjaksbeslut. Hälften av personerna i de jaktlag jag jagat med är rädda för björn och vill inte vara ute i skogen om det finns björn. När det är dåliga bärår är björnarna mer aggressiva.

SCENARIO 2– FÄRRE BJÖRNAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet björnar]= Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet björnar minskar med ca 50 procent så att det om 5 år finns 1 800 björnar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för björn i Sverige (för den svenska delen av den skandinaviska björnpopulationen).

- 1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** björnar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
- 2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** björnar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Svar scenario 2 (4.1.)

Det är positivt om nivån på björnstammen hålls på lägsta antal för gynnsam bevarande status och inte överstiger den nivån. Vid den nivån finns långsiktigt överlevnad samtidigt som påverkan för de som bor och verkar i områden med björn inte utsätts för mer påverkan än det som finns i politiska överenskommelser.

De som är rädda för björn skulle uppleva en mindre risk att stöta på björn i skogen. Det vore bra för allemansrättsliga aktiviteter som bärplockningen. Det är en positiv konsekvens som är stor, men

ekonomiskt är det kanske ganska små konsekvenser. Vidare skulle möjligheterna att få en avsättning för björnkött öka. Idag är det svårsålt. Marknaden verkar mättad.

En annan positiv konsekvens kan vara minskad predation på älgar. Men å andra sidan kan man ju ha för många älgar också.

Idag kanske en person per år blir dödad eller illa riven av björn. Vad gäller hundar finns det statistik på viltskadecentret.

Så länge vi befinner oss på en gynnsam bevarandestatus finns inga negativa konsekvenser. Det finns få anledningar att ha en björnstam som är större än den behöver vara.

Fråga 4.2: JÄRV

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: I dagsläget finns ca 650 järvar i Sverige.

SCENARIO 1 – FLER JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet järvar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar ökar med ca 30 procent så att det om 5 år finns 850 järvar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för järv i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Svar scenario 1 (4.2)

Negativa konsekvenser av det här verkar ändå vara ganska små. Rennäringen drabbas nog mest procentuellt sett, men järven verkar idag öka framförallt utanför renskötselområdet.

En positiv konsekvens av det här är att vi uppnår en gynnsam bevarandestatus för järven. Järven är kanske det djur som egentligen är mest unikt. En säker utveckling för järven vore bra ur det här perspektivet. Men det finns inge anledning att tillåta järvpopulationen överstiga lägsta antal för gynnsam bevarande status.

Vi skulle kunna också förvalta järven med jakt, och ett till förvaltningsbart vilt vore positivt i sig.

SCENARIO 2 – FÄRRE JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet järvar]: Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar minskar med ca 40 procent så att det om 5 år finns 400 järvar i Sverige. Detta antal motsvarar de etappmål som riksdagen antog för järv 2001.

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?

- a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
- a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Svar scenario 2 (4.2)

I de fall rennäringen är drabbad av järv så vore det här en ekonomisk lättnad för näringen. Det är viktigt att rennäringen får mindre skador. En negativ konsekvens är att järven som djurart blir mer hotad. Vad värdet på det är har jag svårt att sätta kronor på.

Fråga 4.3: LODJUR

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [*dagsläget*]: Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer.

SCENARIO 1 – FLER LODJUR ÄN IDAG

Scenario 1 [*ökning av antalet lodjur*]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet lodjur ökar med 20 procent så att det om 5 år finns 1800 lodjur i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Svar scenario 1 (4.3)

Det är positivt om nivån på lostammen hålls på lägsta antal för gynnsam bevarande status och inte överstiger den nivån. Vid den nivån finns långsiktigt överlevnad samtidigt som påverkan för de som bor och verkar i områden med lo inte utsätts för mer påverkan än det som finns i politiska överenskommelser.

Det stora problemet med lo idag är att det inte finns någon allmänt accepterad antalsbestämning. Jag tror att det finns mycket mer lo än såhär idag, kanske lika mycket som det här scenariot säger redan nu. Framförallt i områden utan snö där det är svårt att spåra lo. De negativa konsekvenserna ser vi idag, det främsta bytesdjuret utrotas, det blir kollaps i populationerna. Så är

det i vissa områden när det gäller rådjur idag. Det är en utarmning av en art som också har rätt att leva. Vi måste förvalta de här djuren tillsammans. Konsekvensen av att delar av vårt naturliga vilt försvinner är stor. Det här gäller t.ex. Uppsala län och in mot Värmland. Norra sidan av Mälaren och västerut. Det finns inga vettiga inventeringar här heller.

Jag tycker inte att det finns någon positiv konsekvens med att komma på en nivå som ligger över gynnsam bevarandestatus. Det är roligt att se ett djur som man inte ser så ofta men blir det väldigt många så blir det problem och då börjar människor tycka att det inte är så roligt överhuvudtaget. Men det är ett vackert rovdjur. De som är intresserade av lodjursjakt skulle nog uppleva det som positivt om de fick jaga fler lo.

De tar också mycket rådjur och ren. I Norrlands inland är "ströv-renar" stora bytesdjur. I år är det mer lodjursspår i delar av Västerbottens inland än vad det är rävspår. Så det är gott om dem.

SCENARIO 2 – FÄRRE LODJUR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet lodjur]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet lodjur minskar med ca 20 procent så att det om 5 år finns 1 200 lodjur i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för lo i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre lodjur än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?
2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre lodjur än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Svar scenario 2 (4.3)

Jag tycker att det är en optimal nivå att hamna på gynnsam bevarandestatus. Då ligger det på en nivå som det behöver vara, men inte mer, så det blir inte större påverkan än vad som behövs.

En positiv konsekvens är att både rådjuret och renen skulle klara sig bättre. Tittar man på det stora hela för landet så är det inga stora ekonomiska summor, men tittar man på enskilda företagare som idag kanske har sin renhjord förstörd av lo så är det överlevnad det är frågan om, så det här beror på vems perspektiv man har.

Lodjuret är en uppskattad jakt för ett antal. Om det ligger under gynnsam bevarandestatus så försvinner jakten. Det är inga lätta regelverk, men i den mån vi kan få till en regional hantering av rovdjursstammarna, kan skador hållas på en lokalt accepterad nivå och förvaltning genom jakt kan ske.

Fråga 4.4: VARG

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: Dagens bestånd av vargar uppskattas från vetenskapligt håll till mellan 252 och 291 individer (för vidare beräkningar används mittpunkten på intervallet, dvs. 271 individer).

SCENARIO 1 – FLER VARGAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet vargar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet vargar ökar med ca 80 procent så att det inom 5 år finns 450 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.4)

Konsekvenserna håller fort på att synas. Människor upplever att deras livssituation är mycket påverkad. Mer och mer varg kommer in i närheten av människor. Det är ett opportunistiskt djur. Blir de aldrig jagade så blir de väldigt oförskämda. Konsekvensen av ännu fler skulle vara mer varg i närheten av människors hus, fler hundar som blir tagna, människor som upplever att varg går efter dem när de går ute, varg på dagis... De här obehagliga sakerna. Och mycket mer tamboskap som blir rivet.

Sen drabbas också jaktintressena, det är ganska stora summor. Jaktvärdena är stora delar av fastighetsvärdena och de här värdena sjunker. Både markägare, boende och jägare (på grund av mindre bytesdjur och att man inte kan ha drivande hundar) skulle drabbas.

Om vargantalet ökar så skulle de påverka älgarna tydligt. En annan fråga som berör jägare är att löshundsjakten, som är en traditionell jaktform i Skandinavien, inte kan längre bedrivas. Det påverkar till exempel harjakten. Registreringar på harhundar som stövare har gått ner jättemycket. De riktiga entusiasterna åker till områden där det inte finns varg.

Jag ser inga positiva konsekvenser med fler vargar.

SCENARIO 2– FÄRRE VARGAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet vargar]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet vargar minskar med ca 60 procent så att det inom 5 år finns 100 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningen det antal vargar som fanns i Sverige år 2005.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar** än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar** än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?

d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.4)

Då skulle problemet vara betydligt mindre i landet. Men situationen med vargen har blivit så spänd och eskalerad. Så det krävs att läka sår innan man kan känna att det här blir bättre.

Det kan vara så att den är ännu mer inavlad, men det kan också vara så att det får mer genomslagskraft med en invandrad varg.

De positiva konsekvenserna är väldigt tydliga. Det skulle vara färre skador för företagare och boende i områden där det finns varg. Jakten skulle gynnas. Det skulle läka sår mellan stad och landsbygd. Det skulle vara en vinst för politiken på så sätt att den skulle återerövra respekt. Den kränkning som människor känner av att inte få vara med och hantera situationen – det är nog den största värdoförlusten idag för svenska samhället. Det är stora fastighetsvärden, konsekvenser för fåbodbruk, osv. men det är de mänskliga värdena som har störst vikt.

Fråga 5. Har du (eller din organisation) upplevt några förändringar (kontinuerliga/temporära) gällande förekomsten av rovdjur de senaste 20 åren?

Populationerna har ökat otroligt mycket. Vi har kanske världens och Europas tätaste rovdjursstammar. Och i stort sett (bortsett från vargen) så fungerar det relativt väl. Det är otroligt bedrövligt att en gammalmodig europeisk lagstiftning ska få förstöra modernt förvaltningstänkande på stora rovdjur. Vargfrågan har tagit väldigt hårt på många. Det är demokratiskt viktigt att vi klarar upp det här, men det är slitsamt. Det är genom lokal acceptans som stammarna av lo, björn och järv har tillväxt.

Fråga 6. Vilka är de viktigaste faktorerna för att komma fram till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning i Sverige?

- a. Lista faktorerna
- b. Hur kan din organisation bidra till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning?
- c. Vilka är trösklarna?
- d. Vem bär huvudansvaret för om det ska lyckas eller inte?

En historisk tillbakablick visar att människan, oberoende av land, kultur eller levnadssätt, anpassat det lokala djurlivet för att begränsa negativa konsekvenser. I början handlade det om överlevnad medan det i dag i huvudsak handlar om ekonomi och levnadsstandard.

Dagens människa är beredd att tåla en viss negativ påverkan av djur men kräver åtgärder om påverkan blir för stor, ett faktum som gäller bl.a. rådjur, vildsvin, råttor, myggor m.m. När idag glesbygdsbor som lever på traditionella glesbygdsnäringar i de nuvarande rovdjursområdena fräntas sina möjligheter till anpassning medan det är självklart för tätortsbon att åtgärder införs om skador påverkar i tätorten blir det en ohållbar situation.

När det handlar om vargen behöver man göra en riktig konfliktlösningsanalys.

Det är inte bara själva rovdjurets förvaltning utan här krävs att man också tar tag i såret man har skapat mellan människor, mellan stad och landsbygd. Men i övrigt är det viktigt att förvaltningen är så lokal som möjligt. Människor måste få känna ett ansvar och ett inflytande lokalt. Lita på folk och respektera att djur som uppträder avvikande måste tas bort omgående.

Vår organisation har bl.a. drivit igenom en rätt att försvara sig mot varg. Vi har också drivit en förenkling av inventeringsregler på lo så vi ska få någon ordning på det, nu driver vi att man ska få jaga järv. Folk ska få vara med och förvalta. Det här är jätteviktigt.

När det gäller trösklar så måste det till en mer lokal förvaltning och ett lokalt ansvar. Bemötandefrågor hos myndigheter är också jätteviktigt. Vissa personer lyckas bra men merparten har ingen vana att hantera det här, de har ingen utbildning för det.

Huvudansvaret för att lyckas delar vi på. Men här måste politiken bli trovärdig. Sen har vi som en part en viktig roll i att hjälpa till att lyfta fram spelreglerna i politiken. När det gäller jägarkåren måste man komma ihåg att viltförvaltning och jakt är ett fritidsintresse, men jägarna är de som verkställer förvaltningen som politiken beslutar om och då måste jägarna uppleva att de faktiskt bidrar med någonting positivt. Vem vill gå ut på fritiden och göra något som man bara får skäll för? Då kan man göra något annat istället.

Mats Forslund och Peter Westman, WWF

Fråga 1. Allmänt

- a. På vilket sätt är du involverad i Världsnaturfonden (WWF)?
- b. Hur länge har du varit aktiv inom WWF?

Peter Westman är avdelningschef för avledningen för natur och samhälle (naturvårdschef). Ansvarig för operativa projekt och program både i Sverige och i tredje världen. Har jobbat på WWF i 5 år, men har följt frågorna sedan mitten på 1980-talet. 1996-1997 handlade jag rovdjursersättningar på Naturvårdsverket till skadade tamdjur utanför renbetesområdet. Har också varit på miljödepartementet, enheten för naturresurser.

Mats Forslund har varit anknuten till WWF mer eller mindre sedan 1987. Suttit med i länsviltnämnden i Dalarna 1990-1996. Har arbetat länge med frågor som rör illegal jakt på stora rovdjur. Sedan alldeles nyligen sitter jag med i nationella rovdjursrådet och jaktlagsutredningen som berör det här ämnet i allra högsta grad.

Fråga 2. Generellt – vad tycker du om dagens förekomst av rovdjur i Sverige?

- a. Tillfredsställande/inte tillfredsställande?
- b. Sverige behöver fler/färre rovdjur eller det är bra som det är?
- c. Viktiga likheter/skillnader gällande ovanstående (a och b) beroende på vilket rovdjur som avses.
 - i. Björn?
 - ii. Järv?
 - iii. Lodjur?
 - iv. Varg?

Det vi kan se rent generellt är en fantastisk numerär utveckling i rovdjurstammarna under den här perioden. Situationen för rovdjuren har blivit allt mer tillfredsställande men däremot har inte politiken och relationerna följt med i utvecklingen. Visserligen finns det skillnader mellan arterna. Björn och lo bygger på nivåer som når, eller till och med går över, gynnsam bevarandestatus. Gynnsam bevarandestatus är för oss minimiribban, d.v.s. att vi har en gynnsam bevarandestatus. För järv och varg är vi inte där än. Av det följer att vår målbild är att vi ska ha gynnsam bevarandestatus så som lagen föreslår. Vi är inte så radikala.

Rovdjuren har vi lyckats med men människorna återstår. Den stora utmaningen är helt enkelt att få med sig människorna, att de ska förstå och respektera. WWFs linje är att man ska respektera lokalbefolkningen och det försöker vi föra in i det här med.

Vi kommer nu att ställa frågor gällande olika scenarier för förekomsten av björn, järv, lo och varg i Sverige. Du ska i din roll som företrädare för WWF ta ställning till om och hur er organisation skulle påverkas av scenario 1 (innebär fler av de respektive djuren än vad som finns idag och scenario 2 (innebär färre av de respektive djuren än vad som finns idag). När du funderar över vilka positiva (nyttor) och negativa (kostnader) konsekvenser som dessa scenarier kan tänkas medföra är det meningen att du ska jämföra med dagens situation, det så kallade jämförelsealternativet.

Scenarierna (ökning/minskning) och jämförelsealternativet (dagens situation) baseras på fakta hämtat från ett delbetänkande i Rovdjursutredningen, Rovdjurens bevarandestatus (SOU 2011:37). Notera dock att scenarierna är hypotetiska förändringar konstruerade i syfte att kunna kartlägga vilka kostnader och nyttor som kan tänkas uppstå givet en (trovärdig) ökning eller minskning av respektive rovdjurs populationsstorlek. Specifikt vilka metoder som skulle behövas för att få till stånd den illustrerade ökningen/minskningen för respektive rovdjur (och vilka kostnader och nyttor metoderna i sig själva innebär) är inte fokus för intervjun.

Fråga 3. Det är endast av intresse att kartlägga kostnader och nyttor för de rovdjur som kan tänkas påverka er organisation. Därför ber vi dig anta en ökning/minskning gällande antalet rovdjur (björn, järv, lo och/eller varg) i Sverige. Vilket rovdjurs

ökning/minskning förväntas skapa kostnader och/eller nyttor för den organisation som ni företräder?

Rovdjuren fyller en viktig roll i det ekologiska systemet, de är en del i vår naturliga fauna och flora. De naturligt förekommande arterna i det här landet har en hemorts rätt här. Internationella överenskommelser nämner att varje nation ska ta ansvar för de naturligt förekommande arterna. Så vi kan inte säga att varje djurart har en funktionell nytta, och att det är därför vi vill att den ska finnas. Ur ett nyttoperspektiv är det mer för sig egen skull.

Forskning har visat att rovdjuren är oerhört viktiga. Ta torsken, till exempel. När man tog bort den predatorn då förändrades hela Östersjön. Sedan kan man se på bytesdjuren. Fick man ner viltstammar, genom att det kommer in rovdjur, skulle kostnaderna för skogsnäringen sjunka radikalt. Att säga att den här arten hade en viss betydelse, precis just där och då, är svårt – det är mer komplicerat än så.

Om man tar situationen i början av 1980-talet, då vargen knappt fanns, och de övriga rovdjuren var nertryckta, då hade vi en älgstam med en avskjutning på nästan 200 000 djur och ett enormt betetryck som gav stora kostnader för skogsnäringen. Idag har vi en avskjutning på ca 100 000 älgar. Rovdjuren kan på det viset ha en balanserande effekt på ekosystemet.

En av de stora debatterna nu är att man vill att vargarna ska börja äta vildsvin. Förmodligen händer inte det, eftersom det finns enklare byten än så. Vildsvin har ju funnits sedan lång tillbaka, men nu kommer de i en helt annan mängd. Det visar också på att man vill att vargen ska göra sitt i näringsväven. Lodjuren har inte kunnat göra nått och björnarna bryr sig inte. Idag har vi en stor kostnad av dagens stora populationer av klövvilt, där speciellt älgen går hårt åt skogsbruket och vildsvinen drabbar jordbruket. Där har rovdjuren möjligheten att sänka dessa kostnader. Det blir fel att bara räkna de administrativa kostnaderna för rovdjuren och mena att det kostar så många kronor att förvalta rovdjuren, samtidigt som de skador som rovdjurens bytesdjur orsakar överstiger dessa, för en av Sveriges viktigaste exportindustrier. Skogssektorn har räknat mycket på detta. Skadorna kommer inte nu, utan om 10-15 år. Sedan kommer vi ha en 30-40 års period där virket kommer vara värt mycket mindre på grund av de skador som älgen kan åstadkomma.

Fråga 4.1: BJÖRN

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: I dagsläget (enligt de senaste beräkningarna av antalet björnar i Sverige från 2008) finns det ca 3 300 individer (2 968–3 667).

SCENARIO 1 – OFÖRÄNDRAT ANTAL BJÖRNAR JÄMFÖRT MED IDAG

Scenario 1 [oförändrat antal björnar]= Eftersom Rovdjursutredningen gör bedömningen att den skandinaviska björnpopulationen bör bestå av minst 2 000 björnar för att på lång sikt vara livskraftig, innebär ökningsscenarioet att dagens nivåer behålls. Scenarioet innebär därmed att antalet björnar förblir oförändrat de kommande 5 åren.

- 1. Vilka negativa konsekvenser uppskattar du att en situation med oförändrat antal björnar jämfört med idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

- 2. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med oförändrat antal björnar jämfört med idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.1):

Vi tar det nuvarande antalet björnar och funderar på om vi kan se några negativa konsekvenser av storleken av den nuvarande björnstammen. Tittar man på olika aktörer är det skillnader lokalt och regionalt för var de här björnarna vistas. Är det i kalvningslandet kan det lokalt få stora kostnader och negativa konsekvenser.

Just kring björnen är det inte så stora konflikter, trots att de största skadorna, ur mänskligt perspektiv, sker kring björn. Vi har acceptans för en viss jakt på björn så länge vi uppnår nivån för gynnsam bevarandestatus. Björnen är relativt problemfri.

SCENARIO 2 – FÄRRE BJÖRNAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet björnar] = Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet björnar minskar med ca 50 procent så att det om 5 år finns 1 800 björnar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för björn i Sverige (för den svenska delen av den skandinaviska björnpopulationen).

- 1. Vilka positiva konsekvenser uppskattar du att en situation med färre björnar än idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

- 2. Vilka negativa konsekvenser tycker du att en situation med färre björnar än idag skulle innebära?**
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.1):

För WWF spelar det ingen roll, egentligen. Våra mål är ju nådda även med en population på 1800. Sedan är det mer frågan "var ska dessa 1800 individer finnas?". Det kan ha en viss betydelse för om man väljer att göra en smart avskjutning. För samernas del kan det här betyda väldigt mycket. Skjutet man upp i norr blir det ur konfliktsynpunkt en viktig minskning.

Det negativa kan vara att man går miste om vissa upplevelsevärden, som är viktiga för många. Det kan vara viktigt att man vet att det finns björn ute i markerna när man är ute även om man aldrig kommer se dem. Bara vetskapen om att de finns där är positivt.

Ekoturism, en relativt liten näring, inriktar sig på bland annat skådning av varg och björn. Om det kommer växa eller inte, det vet ju ingen. Inget står stilla, utan allt förändras med tiden. Om man ser på landsbygden idag är det ett stort sug efter arbetstillfällen eftersom skogsbruket för 50 år sedan hade 100-150 anställda där de i dagläget har möjligtvis tre. Man måste då hitta på alternativ för folk.

Fråga 4.2: JÄRV

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: I dagsläget finns ca 650 järvar i Sverige.

SCENARIO 1 – FLER JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet järvar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar ökar med ca 30 procent så att det om 5 år finns 850 järvar i Sverige. Detta

antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för järv i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** järvar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.2):

Till att börja med är ju 850 individer i parti med målnivån. Därför tycker vi det är en självklarhet att järven ska öka. Här måste man också titta på hur det ser ut på den norska sidan, så man har en population som har gynnsam bevarandestatus i området. För järven blir det framförallt viktigt att ha en bra samförvaltning med Norge.

Positiva och negativa konsekvenser uppkommer beroende på var expansionen sker. Sker den i områden med intensiv renskötsel uppstår det negativa lokala konsekvenser. För man däremot till expansionen i skogslandet ser vi inte att det får några större negativa konsekvenser för några grupper. På den positiva sidan är det de mer abstrakta värdena som uppkommer. Bara känslan av att man i skogslänen Hälsingland, Medelpad och kanske till och med i Uppland skulle ha alla fyra rovdjuren runt hörnet. Det blir samma svar här som för övriga.

I år stöttar vi ett projekt i Grimsö som undersöker skogsjärvarna, hur de egentligen lever och vad de lever av. I dagläget vet man väldigt lite om detta. Vad järven egentligen äter är ofta den stora frågan.

SCENARIO 2 – FÄRRE JÄRVAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet järvar]: Minskningen sker jämfört med idag och innebär att antalet järvar minskar med ca 40 procent så att det om 5 år finns 400 järvar i Sverige. Detta antal motsvarar de etappmål som riksdagen antog för järv 2001.

1. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - e. Lista konsekvenserna
 - f. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - g. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - h. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **negativa** konsekvenser tycker du att en situation med **färre** järvar än idag skulle innebära?
 - e. Lista konsekvenserna
 - f. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - g. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - h. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.2):

Då har vi inte nått målet för det vi tycker ska vara rovdjurspolitiken. WWF får då ta ställning till om vi behöver jobba mer och lägga resurser för att försöka få upp stammen så att den har en långsiktig överlevnad. Då handlar det om att vi får satsa ett x antal timmar i arbete för att effektivt arbeta med frågan. Vår målbild är ju hela tiden att människor och djur ska kunna finnas kvar i framtiden. Tittar man ur ett naturvårdspolitiskt perspektiv: är det någon av de fyra arterna som vi har ett särskilt ansvar för är det järven. Ur ett europeiskt perspektiv finns den bara i Norge, Sverige, Finland och Ryssland och i resten av Europa finns den inte. Så här har vi ett särskilt ansvar från svensk sida, att säkra framtiden för järv.

Gällande järven är det ännu tydligare att det är en grupp, renskötande samer, som betalar priset. Det måste då ha en fullgod kompensation för de förluster de bär. Jägarna, lantbruket eller fäbodfolket de har inga större kostnader orsakade av järvstammen.

Fråga 4.3: LODJUR

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer.

SCENARIO 1 – FLER LODJUR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet lodjur]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet lodjur ökar med 20 procent så att det om 5 år finns 1800 lodjur i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** lodjur än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.3):

Samma svar som för björn, egentligen. Skillnaden med lodjur är att det har en större potential att gå söderut och att man kan sprida ut populationen i en glesare koncentration. Det kanske människor upplever bättre än en tät population. Det finns ett mer eller mindre uttalat mål om att lodjuren ska gå söderut. Nu gör de inte det, och vad det beror på finns det delade meningar om. De som drabbas av lodjuren är tamdjursägare, framförallt fårägare. Sen tar lon en och annan hund men det sker ytterst sällan. Man måste stängsla på ett sätt som är säkert, både för rovdjur och får. Det handlar om att veta vad som kan hända, och att vara förberedd på det.

Sedan kan man säkert argumentera att en ökning kan minska jaktarrenden och få ett hårdare tryck på vissa jaktlag. Men vi har lite svårt att se jägarna som en hårt drabbad grupp ur någon form av ekonomiska perspektiv. Det är snarare så att vi har de stora klövviltstammarna på grund av obalans i systemet. Eftersom vi saknat naturliga predatorer har man vant sig vid en hög nivå av klövvilt.

SCENARIO 2 – FÄRRE LODJUR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet lodjur]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet lodjur minskar med ca 20 procent så att det om 5 år finns 1 200 lodjur i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för lo i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre lodjur** än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre lodjur** än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.3):

Precis som för björn, igen. Beror på var vi gör minskningen. De som drabbas är ju främst samerna. Gör man minskningen där uppe uppkommer positiva konsekvenser för samerna, och gör man det längre söderut kanske jägarna upplever nått positivt. Men då är det fråga om yrke kontra frididssysselsättning. För vår del spelar det ingen roll.

Man har ju haft en rätt medveten politik, d.v.s. man har tagit bort lodjur i norr i renbetesområdet och hoppats på en expansion i syd, som egentligen inte hänt.

Generellt säger vi såhär: oavsett om det gäller sälar eller ekorrar – har man uppnått gynnsam bevarandestatus kan vi tänka oss en licensjakt. Sen vill vi gärna se en marginal så man inte hela tiden ligger och balanserar på minimi.

Fråga 4.4: VARG

JÄMFÖRELSEALTERNATIVET

Jämförelsealternativet [dagsläget]: Dagens bestånd av vargar uppskattas från vetenskapligt håll till mellan 252 och 291 individer (för vidare beräkningar används mittpunkten på intervallet, dvs. 271 individer).

SCENARIO 1 – FLER VARGAR ÄN IDAG

Scenario 1 [ökning av antalet vargar]: Ökningen sker jämfört med idag och innebär att antalet vargar ökar med ca 80 procent så att det inom 5 år finns 450 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningens en miniminivå för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **fler** vargar än idag skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 1 (4.4):

Vi måste ha gynnsam bevarandestatus och vi måste fastställa vilken nivå den ska ligga på. När vi har gjort det, då kan vi på WWF börja säga ja eller nej till olika förvaltningsätt.

Vargen är mer komplex än de andra rovdjuren. Ska man klara vårt mål med gynnsam bevarandestatus så behöver vi någon form av gemensam förvaltning mellan Norge, Sverige, Finland och västra delen av Ryssland. Tittar man på hela det området ligger beräkningarna på att man behöver ca 2000 vargar på totalen.

Oavsett var nivån för gynnsam bevarandestatus ligger uppkommer de stora negativa konsekvenserna mycket beroende på hur man lyckas utforma politiken och hur man lyckas få till acceptansen. Sedan gäller samma sak som för de andra djuren: ju fler individer man har desto större är sannolikheten att det uppkommer skador för rennäringen och andra näringar. Tittar man i siffror och konkreta pengar så är skadetrycket på jordbrukssektorn egentligen rätt liten: det är inte så många djur som rivs per år. Men det är nödvändigt att det finns en kommunikation mellan norra och södra Sverige, och det är en svår fråga att lösa. Samerna riskerar att få betala en väldigt stor del av priset om man har ett ökat antal individer i renskötselområdet. Då är det kanske inte så mycket riv-skador i sig utan snarare merarbetskostnader.

Sen diskuteras det att jakten förstörs och att det inte finns nått kvar att skjuta. Vargen tar rådjur och älgar och då minskar ju antalet bytesdjur för jägarna.

Det man kan säga allmänt om vargens förekomst är att den finns inom ett begränsat område och borde väl kanske spridas ut i ett större område för att undvika alltför täta populationer i vissa områden. Med en växande population blir det naturligt att vargarna sprids, eftersom ett vargrevir har en viss storlek.

SCENARIO 2– FÄRRE VARGAR ÄN IDAG

Scenario 2 [minskning av antalet vargar]: Minskningen sker jämfört med idag, och innebär att antalet vargar minskar med ca 60 procent så att det inom 5 år finns 100 vargar i Sverige. Detta antal individer motsvarar enligt utredningen det antal vargar som fanns i Sverige år 2005.

1. Vilka **negativa** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle drabbas av negativa konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga negativa konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

2. Vilka **positiva** konsekvenser uppskattar du att en situation med **färre vargar än idag** skulle innebära?
 - a. Lista konsekvenserna
 - b. Vilken/vilka grupper skulle få positiva konsekvenser?
 - c. Skulle konsekvenserna vara stora/medelstora/små?
 - d. Kan du presentera en uppskattning av storleken på de möjliga positiva konsekvenserna i kronor eller på annat sätt?

Samlat svar på scenario 2 (4.4):

Då är vår linje solklar: Sverige lever inte upp till internationella taganden eller de krav som EU-lagstiftning och svensk lagstiftning ställer. Inte heller de övergripande målen för biologisk mångfald är uppnådda. Nyttan är väl att det blir mindre kostnader för administration och ersättning till drabbade näringar, men samtidigt förlorar man upplevelsevärden och vad det för med sig.

Jägarna kommer kanske se nytta i ett ökat antal älgar, men skogsnäringen får bära stor kostnad, så att det kanske är dyrare att ha färre vargar.

Vi har inte så många kronor och ören att presentera, utan det blir det mer principiella resonemangen för samtliga rovdjur.

Fråga 5. Har du (eller din organisation) upplevt några förändringar (kontinuerliga/temporära) gällande förekomsten av rovdjur de senaste 20 åren?

Ut vårt perspektiv har vi haft en generellt positiv utveckling under den här tiden. Eftersom debattklimatet skruvas upp hela tiden är det lätt att glömma bort att vi faktiskt haft en väldigt positiv utveckling för de här arterna, liksom för mycket annat vilt. För många arter som var på utrotningshotets brant under 1960-talet har vi haft en enormt positiv förändring.

Fråga 6. Vilka är de viktigaste faktorerna för att komma fram till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning i Sverige?

a. Lista faktorerna

Det finns flera saker som hänger ihop, egentligen. Det som vi vill lyfta fram först är att det måste komma till en helt ny lagstiftning, en förvaltande sådan. Jaktlagstiftningen är inte sådan. Men nya förvaltningen måste vara långsiktig, förutsägbar och tydlig. Det får till effekt att man ska kunna se minst 20 år framåt i tiden, så som att man ska se att till detta område ska rovdjuren kunna expandera. Då vet både myndigheter och människor som lever där om det, och anpassar man sina färdstängsel, etc. Då får man en tydlighet i systemet. Idag vet ingen vilka beslut som tas imorgon, och det är det som är problemet: det finns ingen ordning.

Sedan vill vi att man ska ha förvaltningsplaner på populationsnivå, så att Norge, Sverige, Finland och berörda delar av Ryssland förvaltar stammarna tillsammans, som en helhet. Varje land måste ha en förvaltningsplan som anpassar sig till de förhållanden som råder just i där. De förvaltningsplaner som finns i dagsläget anser inte vi håller måttet. Det är en stor brist.

Lagstiftningen måste vara juridiskt och praktiskt användbar. Och man måste bemöda sig att skriva på ett sätt som folk förstår. Man bör ge avkall på alla spetsfundigheter och skriva tydligt. Problemet är att folk inte vet vad som händer. Det viktigaste i lagstiftningen är att människor ska förstå den. Det är då man når framgång.

Sedan ska förvaltningen förstås följa EU:s direktiv, vilket är en förlängning av Bern- och Bonnkommissionen, som vi har skrivit på. Detta har genom EU blivit till direktiv.

Hela förvaltningen ska givetvis bygga på en gynnsam bevarandestatus, och det ska finnas i lagstiftningen hur det ska gå till. Sedan krävs det ett antal riksdagsbeslut där man lägger ett antal nivåer som man startar med. Och dessa ska vara adaptiva så de speglar förhållandena. Läger man ner rennäringsen i norr råder andra förhållanden. Eller också expanderar den, och då råder återigen andra förhållanden. Det är också viktigt att det finns väldigt tydliga politiska mål, så man inte håller på och svajar.

Sedan finns det en del nyckelfrågor som har ekonomiska konsekvenser: ersättningsfrågan är en sådan. Där måste man ha klara tydliga system så att de grupper som verkligen drabbas får en fullgod kompensation. Och de ska veta att de får det.

Om man väl får en grund att stå på är det viktigt att alla tar sitt ansvar. Och det tror vi man kommer göra.

b. Hur kan din organisation bidra till en långsiktigt hållbar rovdjursförvaltning?

Även om man får till detta administrativa ramverk ska man nå acceptans mellan olika aktörer. Det är nyckeln. Men, får man ordning och reda på ramverken då bör acceptansen kunna följa. Det stora problemet, som vi upplever det, är att rovdjurspolitiken inte fått acceptans, är att den varit rörig och otydlig. En färdägare som bedrev skydds jakt visste inte om han skulle hamna fängelse eller inte. Eller att man inte vet hur man ska hantera Junselevargen: det är inte tydligt, klart och enkelt. Acceptansfrågan är verkligen nyckeln till att få den långsiktiga politiken att fungera. En faktor för att få den att funka är i sin tur att nyckelorganisationerna i den här sfären verkligen bemödar sig om att bidra till acceptansen.

Då kommer man in lite på hur vi som organisation kan bidra. Där har vi försökt vara någon form av balanserande kraft. Parallellt med Vargkommittén och Nationella Rovdjurskommittén har vi försökt arbeta mycket med bilaterala konversationer med nyckelaktörer. Det gäller LRF,

riksjägarna, samernas riksförbund, fäbodbrukarna och lantbrukare. Också med de andra miljöorganisationerna har vi en rätt tät samverkan, även om vi också har lite olika skalor på vad vi tycker och tänker inom organisationerna. Vi vill gärna se oss som en organisation som försöker bidra till den hållbara rovdjursförvaltningen, genom att vara konstruktiva och försöka jobba för nivåer som vi tycker är acceptabla ur båda blocken.

Lite resultatet av det är den grundstomme till lagstiftning som vi tagit fram under många år, som baserar sig på en problemlösning. Där har vi använt alla de diskussioner som förekommit i olika utredningar de senaste 5-6 åren. Det tror vi många tycker det är en hyffsad grund att utgå ifrån. Det är vårt bidrag: att identifiera problemen som finns och komma med förslag på hur man ska komma vidare. Vi har ju inte fått nått vidare gehör. Frågan är egentligen färdigdiskuterad för fem år sedan, om man ska vara ärlig. Nu väntar alla på att regeringen skall ta de nödvändiga besluten för att få en långsiktig, förutsägbar och tydlig rovdjurspolitik.

c. Vem bär huvudansvaret för om det ska lyckas eller inte?

Om man går över på vem som bär huvudansvaret och vår lösning, som är väldigt förvaltningsorienterad, är det egentligen staten som har ansvar för att våra internationella antaganden ska uppfyllas. Och det är staten, regering och riksdag som kan fatta beslut om lagstiftningen, som behöver förändras. Det är myndigheterna som måste ha kapacitet och kompetens att sedan genomföra förvaltningen. Och de måste då ha de resurser som krävs för att klara av förvaltningen. Det ansvaret ligger väldigt tungt hos staten. Huvudansvaret för att få ordning och reda, och tydliga mål, det ligger hos staten.

Sen har intresseorganisationerna också ett stort ansvar för att ta ett ansvar för att inte polarisera fråga ytterligare. Ingen vågar fälla ner taggarna beroende på att man inte vet vad som händer imorgon. När man vet vad som händer imorgon, då kan man fälla ner taggarna och börja föra en ordentlig diskussion. Alla bevakar sina positivar. Först och främst är det organisationerna som har sina intressen. Sedan kommer det in sateliter, som det alltid gör i den här typen av diskussioner. Och en del är otroligt extrema, både för och emot. Det är lika besvärligt på båda sidor, egentligen. När de får fritt spelrum att köra på stenhårt, och nästan ta över mediakommunikationen, då blir det riktigt dåligt. Enda sättet är att regeringen och politikerna har sitt ansvar ger en tydlig och rak markering: såhär har vi beslutat att det ska vara. Då kommer det andra att tagga ner, sakta men säkert. Nu har det gått alldeles för många år så i dagsläget är sateliterna självgående. Ordning och reda är vad som fattas.

Sedan finns ett stort ansvar i ledningen bland intresseorganisationerna. Det finns massa politik i varje organisation, i olika riktningar.

Om man går in och tittar på administrativa kostnader för rovdjuren kanske kan ska gå in och titta också på naturvårdskostnader. Vi har en ganska svältfödd naturvårdsförvaltning i Sverige, jämfört med många andra europeiska länder. Där har just rovdjursförvaltningskostnaderna stigit under åren, just för att man inte fått ordning och reda på systemen och för att man riggat nya strukturer. Så att det inte blir en stor grej av de bara för att det medialt rapporterats om att "nu har den här vargen kostat si och så mycket".

Brås (2007) rapport har gått tillgrunden med illegal jakt. Den berörde många, oavsett vilken åsikt man har i rovdjursfrågan, och handlar mycket om socioekonomiska förutsättningar. Rapporten om hur förekomst av rovdjur spelar roll för socioekonomiska förutsättningar kommer bli oerhört viktig, för den är efterlyst av många av aktörerna. Lena Ek ställer stora förhoppningar till Vargkommittén och de socioekonomiska rapporterna, för att kunna gå vidare med den proposition som planeras lämnas in under hösten. Rapporten blir då en av nycklarna i regeringens arbete. Sen får vi se vad som kommer ut i slutändan.